

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENE VICTOR

Justitiestraat, 21, Antwerpen.

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen.

LOF DER TRADITIE.

Rede uitgesproken door Mr. Frans WILDIERS op de plechtige openingszitting van de Vlaamsche Conferentie der Balie van Antwerpen op Zaterdag, 20 Januari 1940.

Er is geen geschikter plaats om over een onderwerp als dit te spreken, dan van de tribune dezer strenge rechtzaal, waar elk meubelstuk tot den laatsten zetel toe, zijn traditioneele bestemming heeft, waar in de aanschouwelijke voorstelling der muurbekleedingen een verleden tot ons spreekt, zich aan ons openbaart als behoeder van het zedelijk goede met eigen geweldige middelen en levensstijl.

Geen bevattelijker gehoor is daarbij denkbaar dan dit waar vertegenwoordigers van magistratuur en balie, elkaar ontmoeten bij de opening van het rechterlijk jaar. Er is geen milieu waar, zelf midden de vervlakking en nivelleering van dezen tijd, de waardigheid en de traditie zoo hoog in eere worden gehouden, dat al wie zich deze niet eigen maakt, zich hier als een vreemde, een ontwortelde moet gevoelen. Uit dit midden zijn dan ook zoo talrijke strijders opgestaan voor het heroveren eener eigen traditie in het volksleven dat als vanzelf bij ons woorden van dankbaarheid en bewondering opkomen.

Dat dit dan gebeuren kan in die voor mij geliefde Nederlandsche taal, de zuiverste en mooiste overlevering eener volksgemeenschap die veel meer is dan een verbindingsmiddel tusschen ons, doch het subtielste uitdrukkingsmiddel van eigen gedachten, verlangens en gevoelens zoo-

als geen ander, dit alles stelt voor ons zulke hoge eischen dat het niet zonder schroom is dat wij de behandeling van een onderwerp als dit aanvatten.

* * *

Nochtans men spreekt met vreugde over iets waarvan men houdt. Des te meer dan wanneer het onderwerp waarover men spreken gaat zeer nauw verbonden is met het eigen leven, het eigen beroep, en aan den grondslag ligt eener beweging van nationaal en sociaal herstel waaraan wij allen een deel onzer krachten wijden. Doch het is niet voldoende daarover te spreken, al is het dan ook in den vorm eener loflitanie, zonder er ook op te wijzen hoe wij onze persoonlijkheid zoowel als individu, en als volk, met rijken luister omgeven wanneer wij de bestendige aanwezigheid in ons aanwakkeren, van een stel deugden die wij onder dat eene woord « traditie » samenbrengen willen. Meer nog, *wij willen voorhouden, dat de gebondenheid aan traditie van de élite, en hare versmelting met de traditielooze massa, de redding brengen moet van ons door ontaarding bedreigde erf.*

Het is daarbij wenschelijk dat de waarde van een louter geestelijk bezit, als de traditie, in deze tijden waar techniek en kapitaal, geweld en materie de wereld dreigen te beheerschen,

aangewezen wordt als een vluchtheuvel voor de-
zen die toch meer van het leven verlangen dan
louter stoffelijk gewin.

* * *

Wie van traditie spreken wil, gaat niet onver-
noemd de wetenschap voorbij, die zich voorge-
nomen heeft de onder het volk bewaarde over-
leveringen op te teekenen.

Volkskunde (1) is de naam der wetenschap
die de verschijnsels der volkscultuur tot onder-
werp heeft. Het woord volkskunde is aan het
Duitsch ontleend, en gemaakt in aansluiting
aan den Engelschen term Folklore, door Tho-
mas in 1846 gesmeed om de onder het volk be-
waarde overleveringen aan te duiden.

De volkskunde die eerst in de 19e eeuw tot
werkelijken bloei kwam, heeft langen tijd aan
het ontbreken van duidelijke doelstellingen ge-
leden. Het werk der Gebr. Grimm is in dit vak
baan/rekend geweest. Zij gingen uit van de
meening dat de overlevering onder het boeren-
volk, de weerslag was van een oude cultuur, —
Germaansch of zelfs Indo-germaansch, — de
sprookjes waren oude mythen, de volksliederen
oude helden epiek, de volksgebruiken heidensch
ritueel. Daar zij dus meenden een verklaring
gevonden te hebben was voor hun de hoofd-
zaak, de verzameling van de overlevering die
dreigde verloren te gaan. Dit bleef daardoor
bij Grimm en bij dezen die in het zelfde spoor
arbeiten, zuiver stofonderzoek. Bovendien ging
het verband in de volkstraditie verloren.

Naast elkaar werkten de onderzoekers op
het gebied van de volksgebruiken, op dat van
de volksliteratuur, het volksgeloof, de volks-
dans, de volkskunst, de kleederdrachten, enz....
Bij ons, om maar enkele namen te noemen,
hebben zich met ijver aan het werk gezet man-
nen als Alfons De Cock, Pol de Mont en Victor
de Meyere. In het Noorden heeft Monseigneur
Schrynen door zijn boek over Nederlandsche
Volkskunde een goede grondslag voor het on-
derzoek gelegd. In 1938 verscheen onder de lei-
ding van De Vries en Meertens, een grootsch
opgevat werk over de « Nederlandsche Volks-
karakters ».

In de 20e eeuw en dan voornamelijk in
Duitschland kwam verzet tot stand tegen de
tot dan toe gevolgde methode in het verzame-
len van materiaal. Men keerde terug tot de op-
vattingen door W. H. Riehl gevolgd in « Die
Naturgeschichte des Deutschen Volkes » die

wilde komen tot een werkelijke kennis van het
volk zelf. De uitingen der Volkskultuur op haar
verschillende gebieden moesten dienen om tot
de volksziel zelf door te dringen, men moest
aldus komen tot de vastlegging van den volks-
aard, waardoor men een richtsnoer voor een
doelbewuste volkspolitiek zou vinden.

Meer en meer heeft deze opvatting veld ge-
wonnen en ook bij ons is men met liefde aan
de studie gegaan en aan de in eerherstelling
gaan werken van overleveringen die dreigden
verloren te gaan en nochtans de grondslag van
ons bestaan als volk uitmaakten.

Het is onze hartsgrondige wensch dat de
kennis der volksziel ook bij ons in Vlaanderen
spoedig moge leiden tot de verklaring van den
gang van een eigen sociaal geestesleven en
tot het vastleggen van den meest doelmatigen
levensvorm.

* * *

Er is geen redenaar die, wanneer hij beroep
wil doen op de goede gevoelens van zijn gehoor
niet even de snaar der traditie aan het trillen
brengt. Naar gelang het te bereiken doel zal
hij dan prijzen de tradities van vrijgevigheid
of van voornaamheid zijner toehoorders en bij
de herdenking van nationale wapenfeiten de
tradities van vrijheidszin en burgerdeugd. Wie
de traditie verwerpt, is als een twijg, die afvalt
van den boom en verdort. De traditie is de bron
der strijdkracht, de wijze raadgeefster, de schakel
die ons in levend contact houdt met hen,
die vóór ons geleefd en gestreden hebben om
dezelfde idealen. De traditie verwerpen is niet
alleen zelfmoord, maar, meer nog, zelfmoord
plegen in een atmosfeer van betweterige hoo-
vaardigheid. Traditie mag echter niet voeren
tot conservatisme, conventie of atavisme, een
traditie mag niet verstarren, zij mag een ver-
jongingskuur ondergaan. Zij moet als de boom,
steeds nieuw levenssap zoeken. Zij moet zich
aanpassen aan de veranderende omstandighe-
den.

Zoo moeten mijn confraters niet bevreesd zijn
dat ik hen op straf van majesteitsschennis op-
nieuw het pijp rooken zou willen zien verbieden
wanneer zij in toga zijn;

ofwel hen verplichten wanneer zij zich tot de
rechtbank wenden, de tok op het hoofd te heb-
ben, zelf wanneer zij zich in een weelderigen
haarbloeï mochten verheugen;

ofwel hen verplichten tot een traditioneele
partij te behooren.

Wat wij hieruit onthouden kunnen is dat traditie alleen op zulke gesteltenissen wijst die wij als hoedanigheden bestempelen, hetgeen de Fransche Akademikus Abel Bonnard doet zeggen: « qu'une tradition est un héritage de noblesse ». Wanneer wij spreken willen over gebreken die van vroeger eeuwen voortleven en zich voortzetten in den tegenwoordigen tijd, denken wij er niet aan van traditie te gewagen. Wij zullen dan spreken over erfelijke belasting, het juk der erfzonde en de overblijfsels van het barbarendom, die enkel kunnen weggevaagd worden door het eerbiedigen van de traditie. Van daar ook dat de kerk ons voorhoudt te geloven dat in de eerbiediging der traditie een der kostelijkste waarborgen te vinden is voor het beoefenen der Christelijke deugden.

Dit alles leert ons wel dat veel over traditie gesproken wordt, doch wil nog niet beteekenen dat zij werkelijk ons leven beïnvloedt en hieraan een inhoud geeft.

Ik heb nergens beter omschreven gevonden dan bij Abel Bonnard wat dan wel een traditie is: C'est la continuation dans le présent d'une vie qui s'est déjà connue dans le cours des siècles et qui jouit de la saveur qu'elle porte en elle. Toute tradition marque l'avantage qu'une âme a pris sur les choses. Il y a une tradition quand des vertus nous arrivent par des grâces, quand une force antique finit en douceur. (2)

Altijd zal men menschen vinden die aan deze adellijke erfenis verzaken. Maar veel erger zijn er deze verlaten massa's der grootsteden aan toe, aan wie het niet gegeven is deze te begrijpen of te aanvaarden. Een man zonder traditie, wat ook zijn stand of fortuin weze, ver toont zich in vrijwillige onbeholpenheid. In plaats van zich te laven aan een gemeenzame bron, zondert hij zich af, verkiesst hij de armoede van zijn eenzaamheid boven de rijkdommen van het gemeenzaam patrimonium. Onze beschaving gaat niet zoozeer ten onder door zielsarmoede, maar veeleer door de ijdelheid waarmee de verworvenheden der kultuur worden voorbijgegaan. Wat al vreugden beleeft hij nochtans die zich verbonden voelt met een gemeenschap die hem bezielt. Verbonden met de dooden die in hem voortleven, voelt hij zich gegrepen en ongedwongen voortgestuwd. Men kan zeggen dat hoe meer iemand van tradities houdt, hoe meer hij aan de mode onttrokken is. De man van den ouden tijd tooide zich naar zijn stand, de man van de mode wil zich vaak

doen doorgaan voor iets wat hij niet is. Wij zijn aldus van de wereld der waardigheid naar deze der ijdelheid gegaan. Vrijelijk zijn oversten erkennen, zijn plaats met gewicht en gezag bekleeden, waren karaktertrekken van den man van traditie. Hij was zich bewust gelijk waar hij stond iets eerlijks te vertegenwoordigen en deel te hebben aan een groot geheel. Zoo was geen traditie denkbaar zonder nederigheid, maar evenmin zonder fierheid.

* * *

Drie woorden vatten volgens Prinz Rohan het stel eigenschappen samen, die onze voorouders hebben bezeten: Familiensinn, Besitz und Seshaftigkeit: familiezin, bezit en stabiliteit, waren tot heden de grondslagen der Europeesche traditie verbondenheid. (3)

Wij gaan ons niet wagen aan het opstellen eener studie over ons volkskarakter zooals Marnix Gijsen, dat op de hem persoonlijke wijze gedaan heeft. Het is niet makkelijk uit al die ik-karakters, de kenmerken van een wij-karakter te distilleeren. Om tot een objectieve ontleding van ons volkskarakter en van geheel het Nederlandsche volk te geraken, zouden, zooals Victor Leemans, in zijn « Politieke Sociologie » (4), aanmerkt, alle bronnen voor een inzichtelijke ontleding moeten worden benut. Statistische tafels, geographische, folkloristische en historische gegevens, studie van literatuur en kunst, van school en kerk, van geestelijke en politieke belangstelling, in een woord de volkssociologie zou moeten beoefend worden om tot beter inzicht te komen der sociale en nationale structuur van het volk.

Dit alles kan echter niet het voorwerp zijn eener studie van zulk beperkt formaat als deze. *Het wil enkel maar onze bedoeling zijn te wijzen op deze overleveringen die wij voor het behoud onzer volksziel het best dienen te beschutten: dit zijn dan vooral deze tradities die wij in de eerste plaats terug in eere dienen te herstellen in zooverre zij voor ons verloren zouden zijn gegaan, en die wij terugvinden in de poëzie van het familieleven en het vaderhuis, in de verbondenheid met de natuur en de kultuur van het eigen volk en het aanschijn van dit land, en ten slotte in het sierlijk gebruik en het bewustzijn der uitnemendheid der eigen volkstaal.*

* * *

Wie is het nog gegeven in deze tijden de poëzie van het vaderhuis te beluisteren?

« Het huis mijns vaders waar de dagen trager waren was stil, daar 't in de schaduw der tuinen lag en in de stilte van de rust — gewelfde blaëren. »

Zoo heeft de dichter het bezongen. Dit trage leven is samen met den slag der zware staanklok voor immer stilgevallen. Familiezijn en familietrots, eerbied voor het familiebezit, de naam van het geslacht, de geboortestreek, zijn allen dingen die golden als het duurzaamste bezit onzer vaderen. Dit gevoel groeit uit van het kleine vaderland (het woonhuis) tot nationaal gevoel, dat berust op een besef van eigen waarde, en op het bewustzijn van de innerlijke verbondenheid met « alles » waarin het zieleleven zich weerspiegelt : volksaard, taal, kunst, zeden, gebruiken en bezigheden (Sneyers-Heimatkunde op de volksschool).

In een rede die hij te Aken hield over Vlaamsche mystiek handelt Verschaeve uitvoerig over dat alom bekende « Vlaamsche mysterie, dat het heele Vlaanderen in zijn kunst vertoont : dat zeldzaam mengsel van mystiek en realisme, van rukkende fantasie en punterig naturalisme. » (5)

In zijn inleiding op het Breviarium der VI. Lyriek merkt Marnix Gysen (6) aan : Onuitputbaar, veelvuldig en rijk hebben onze dichters het gevoelsleven van de Vlamingen vertolkt. Zij hebben met een ontroerende bekoorlijkheid de moeder en het kind bezongen zooals de primitieven nooit moe werden dit thema te herhalen. Zij deden het met een ontroerenden eenvoud, met een zeldzaam behendige plastiek, zeer verwant aan de kunst van hun tijd. Wie kent niet dat onovertroffen distikon dat de verwantschap tusschen plastiek en literatuur prachtig illustreert :

« Dat kindekijn pleterde miter hand
dat het water uten beken spranc ».

Zij deden het later met de plechtige zelfzekerheid van het burgerlijk gezin zooals het ons aanblijft vanuit de familieportretten der 17e eeuw. Zij deden het in onze eeuw, bij monde van Gezelle en René De Clercq. Deze wijze van zeggen toont ons aan dat er in de vereering van het moederschap en in den eerbied voor het kind, God zij dank, in den loop der eeuwen geen wijziging is gekomen.

Wie kent niet dit beklemmend gevoel dat u aangrijpt bij het bestijgen der arduinen deur-

stoepen van oude Vlaamsche woonhuizen, die paleizen van vergane of stervende grootheid — zooals onze aristocratische dichter K. Van de Woestijne, die heeft beschreven en De Braeckleer die heeft geschilderd.

De liefde tot den grond der vaderen en tot de menschen behoort tot de sterkste elementen in het gevoel van samenhooren. Deze liefde komt het best tot uiting in het Volksepos of in de volksmelodie. In verband hiermee herdenken wij met ontroering het nationaal Volksepos der Finnen « de Kalevala » een epos, dat medegewerkt heeft aan de opwekking van de nationale fierheid der Finnen en waarvan Wies Moens ons een Nederlandsche bewerking bezorgde.

Piet Schepens in een onlangs verschenen brochure citeert de volgende samenvatting over de Kalevala van de hand van W. Graadt van Roggen in zijn werkje « Finland, het land van duizend Meren ». Het is de liederencyclus, die samengeweven is met hun historie ; het zijn de nationale zangen, waarin zich het volkskarakter in al zijn eenvoud het zuiverst heeft geopenbaard ; het is de poëzie van bovennatuurlijke wezens en mysterieuze wonderen, waaraan zich het Finsche volk zooveel eeuwen heeft vergast. Het zijn de verhalen, waarin de volksziel haar heiligste gevoelens heeft neergelegd ; het zijn de hoofdstukken uit het groote levensboek van het Finsche volk, in den loop van vele eeuwen telkens omgewerkt en omgedicht, maar waarin staat opgeteekend al wat aan strijd en waardeering, aan hoop en teleurstelling dit volk te dragen heeft gehad. « In het volkslied worden niet de individueele gevoelens van den dichter uitgedrukt maar veel meer hetgeen omgaat bij de breede lagen van het volk. De romantiek heeft voornamelijk de moderne belangstelling voor het volkslied wakker geroepen. De groote meesters der romantiek voelden zich door het volkslied geïnspireerd. Schubert's, List's, en Chopins' kunst, zijn hier merkwaardige voorbeelden van. Dit nationaal accent is kenmerkend gebleven voor talrijke latere componisten z.a. Benoit, Grieg, Stravinsky, Bela Bartok. Ook bij ons is deze liefde voor den ouden liederchat levend gebleven. » « Het vaarwel mijn broeder », « Het vertrek naar Ysland », « Het Reuzenlied » behooren tot het repertorium onzer nationale zangfeesten. Marnix Gysen weer heeft getracht te omschrijven « wat in het nauw samenleven met de natuur als een werkelijk eigen bezit voor ons kan worden onderkend. »

Het nauw samenleven met de natuur, die in Vlaanderen wisselvallig, grillig en onberekenbaar is, gaf ons de liefde tot de kleine dingen der schepping.

Er is in onze natuurbeschouwing zelden iets grootsch, het machtige element ontbreekt er bijna volkomen aan, al moet dan al onmiddellijk uitzondering gemaakt worden voor het visionaire werk van Cyriel Verschaeve. Wij hebben zooals de Noord-Nederlanders een kinderlijke aandacht voor — en een onschuldige vreugde aan het pittoreske en het fragmentarische dat in onze oogen, al dadelijk als symbool van het geheel der natuur zelf wordt.

Voor ons dan de liefde tot dit plekje grond, dat Emmanuel de Bom (7) genoemd heeft : het Levende Vlaanderen. Van Oostende tot Maeseik, van Turnhout tot Meenen, van Zoutleeuw tot Damme, over de vlakke of lichte bewogenheden van Haspengouw, Hageland, Payottenland, het land van Waas, het Meetjesland, de Vier Ambachten, van Limburgs Heidestreek en zijn nieuw kolenmijngebied tot de wereldhaven van Antwerpen, de Brusselsche bedrijvigheid tot Oostende met het wereldvertier aan zijn strand, de schepen die tijgen uit de haven der Scheldestad, den Oceaan toe.

Gezegend land van schilders, beeldhouwers, bouwmeesters, van dichters en schrijvers, van geleerden als van burgerlui en kruideniers, van handelslieden en kampioenen van de sport, van een arbeidend en opstrevend volk : Vlaanderen land van belofte, omdat het een land is dat wil omhoog, een volk vol ideale illusie en levensdrift.

Wie zou het den dichter niet nazeggen :

Vlaanderen o welig huis waar we zijn als
[genooden aan rijke tafelen
Wie kan U weten, en in 't harte niet verblijven,
Niet danke' om dagen, schoon als jonge zegen
[goden,
Gelijk een beedlaar dankt om warme tarwe-
[brooden ?

Hoe heerlijk komt deze liefde tot den vadergrond tot uiting in menige schepping van ons huidig schrijversgeslacht. Vers en proza hebben ons hechter aan den vadergrond geklonken en in ons heerlijke tradities wakker geroepen. Zij hebben ons voorgehouden hoe schoon en hoe edel datgene is wat in ons bloed zit, wat we geërfd hebben van de kleine boerenslaven die onze voorouders waren.

Wat al traditie zat er ook al niet verscholen

in de kanten mutsen met kleurrijke linten, de breede witte kragen en de zijden schorten ? Wie zou nochtans onze boerinnen en boeredochters het recht willen betwisten, zich te kleeden en te tooien als onze preutsche steedsche dames ? Nochtans zal het ons altijd vrij staan ze in hun oorspronkelijken staat te verkiezen en de waardigheid boven de ijdelheid lief te hebben.

* * *

Doch het element dat het sterkste bijdraagt tot het harmoniseeren der eigenschappen die de volksgemeenschap vormen is ongetwijfeld de taal, de liefde tot de taal die zooals Monseigneur Hoogfeld zegt « direkt de zielegemeenschap uitstraalt ». De taal draagt en schraagt het eene denken en voelen. Dat is de zielkundige ondergrond waarop de wijsheid der Moederkerk berust met haar liturgische eenheidstaal.

In weinige landen ter wereld vond men tezamen zooveel liefde en onstuimigheid in de verdediging der oude moedertaal, gepaard gaan met zooveel ijdelheid in de verwerping van dit kostelijk bezit.

Er zouden thans boekdeelen kunnen gevuld worden met het inventorieeren alleen der geschriften die handelen over de verdediging en de uitnemendheid der Nederlandsche taal. Men zou kunnen beginnen met dat eerste manifest van den Brusselschen advocaat Verlooy die in 1788 zulke heerlijke en nog steeds actueele bladzijden schreef over « D'Onacht der moederlijke taal in de Nederlanden ». Deze verhandeling (8) — met inleiding van Dr. Van Roosbroeck — werd opnieuw ter beschikking van het lezend publiek gesteld. Doch er is een ander geschrift dat veel dichter bij ons staat in den tijd en onze belangstelling heeft gaande gemaakt. Het verscheen pas in de eerste jaren na den oorlog en het spreekt ook veel direkter tot ons omdat het van de hand is van iemand die tot ons milieu behoort, van een tot heden onbekend gebleven lid van een onzer Parketten, Substituut van den heer Prokureur des Konings.

Het is merkwaardig hoe juist hij den tijdgeest heeft weten te typeeren, tegenover de oudste en zuiverste van alle tradities — de taal. De schrijver van « Le choix d'une langue familiale dans ses rapports avec la morale chrétienne (9) » geeft daarbij het bewijs een uitstekend thomist en moralist te zijn en men zou wenschen zijn schrift opnieuw onder het oog onzer huidige generatie te zien. Ziehier wat deze Prokureur schrijft over de taal « la langue est l'expression

d'un caractère collectif. Elle est modellée suivant les âges et les milieux. Pas plus que l'air et la lumière, elle n'est la chose de l'individu, contrairement aux affirmations de certaines théories opportunistes. Elle rend tangibles nos sentiments, réalise nos rapports, assure la vitalité des principes, révèle enfin notre personnalité collective. La langue traditionnelle est un caractère intrinsèque de la famille, elle se confond avec son esprit dont elle est la forme, comme le signe extérieur est la forme du culte. Celui qui a la langue de ses pères, substitue dans sa maison, la langue de ses fournisseurs, commet un acte d'impiété. Il compromet l'esprit de la famille, il compromet l'esprit de l'Etat. »

Ook in de keuze der huistaal heeft bij ons de mode en de ijdelheid het een tijdlang gewonen op de traditie en de waardigheid. En in een merkwaardig rekwisitorium worden de hoogmoed, het gemis aan kinderlijke eerbied, en de sociale onverschilligheid als oorzaken vernoemd der taalvervreemding van een deel der burgerij. « Toute la bourgeoisie du Pays Flamand, a, parmi ses ancêtres immédiats, un homme égaré par la vanité dans le choix d'une langue familiale. Or l'orgueil comme a dit St. Bernard, est pour le genre humain la source de tout les maux. C'est à cette faute, généralisée par un relâchement coupable des traditions que j'attribue l'état actuel, si lamentable, de nos querelles linguistiques. »

Het gemis aan voornaamheid, de geestelijke armoede, het ontbreken van alle verfijning in levensuitingen en levensvormen, bij de Vlamingen, zijn grootendeels veroorzaakt door deze vervreemding van een deel der bevolking, van dit deel dan voornamelijk waarheen de arme en de onterfde zoo graag met gretige blikken naar opkijkt.

* * *

Voor ons kan het niet volstaan met mooie woorden te spreken over al die dingen die wij onder dat eene woord traditie hebben willen samenbrengen.

Wanneer wij ons tot dit onderwerp aange trokken voelden was dit niet zoozeer uit eerbied alleen voor alles wat door de tijd met een waas van geheimzinnigheid omgeven wordt, het gele albumblad met de vergane kleuren, de verweerde muren van het oude huis. Voor allen echter die van romantisch dromen houden, die een sprong uit den tijd willen maken, biedt het verwijlen en het zich verlustigen in deze scheppin-

gen der cultuur zulke oneindige mogelijkheden. Nochtans kan ze onze belangstelling niet rechtvaardigen op een oogenblik dat de wereld vervuld is met ondergangstemmingen, op een oogenblik waarin de twijfel omtrent al deze dingen die tot hertoe voor ons als eeuwig geldende waarden konden worden beschouwd tot een hoogtepunt schijnt te komen. Alles wat eenmaal vast en heilig scheen, schijnt thans wankelbaar te zijn geworden. Spengler's « Untergang des Abendslandes », is voor velen in de Wereld een teeken van bezinning geworden, op een oogenblik nochtans dat anderen in den economischen en socialen vooruitgang nog immer een nieuw bloeitijdperk voor de cultuurschenen te verwachten. Huizinga in zijn « Schaduwen van morgen » (10) merkt echter zeer juist aan, dat dit algemeen gevoel van cultuurverlies zich bij de meesten slechts liet gevoelen bij het uitbarsten der economische crisis. Eerst sedert kort zijn stemmingen van dreigenden ondergang en voortwoekerend bederf der beschaving algemeen geworden. Bij de meesten heeft eerst de economische crisis, aan den lijve gevoeld, (« de meesten zijn nu eenmaal gevoeliger aan het lijf dan aan den geest ») den bodem tot zulke gedachten bereid.

De groote denkers van dezen tijd maken zich allen bezorgd voor dit cultuurverlies, voor dit stijlverlies in een tijd waarin de technische vaardigheid tot het beheerschen der natuur tot een hoogtepunt schijnt gekomen te zijn, en gepaard gaat met een alles overrompelende drift tot bezitten en genieten.

Gonzague de Reynold heeft in zijn boek « Europe tragique » (11) het type beschreven van den jongen man dien men te Moscou ontmoet, zoowel als te Parijs, te Rome zoowel als te Berlijn, in de V. S. zooals in Zwitserland. Zijn belangstelling gaat naar de techniek, de machinebouw, de motoren, veel meer dan naar het rijk der ideeën. Daar zit iets in hem van den soldaat, den vak- en sportman, de filmacteur. Een mengeling van het oude Civis-Romanus en het moderne American citizen, proletarier en aristocraat. Zonder wroeging en vrij van alle vooroordeel, geschapen om te verwoesten of op te bouwen naar gelang men hem aanpakken wil. Volstrekt ontoegankelijk echter voor alles wat vroegere geslachten geloofd, geliefd en gezocht hebben.

Carl Anton Prinz Rohan in zijn merkwaardig boek « Schicksal Stunden Europas » komt tot

dezelfde bevinging. De technische revolutie heeft de sociale structuur van alle Europeesche volkeren dooreengeschud. De mensch uit de technische wereld, de arbeider en de ingenieur, de geproletariseerde middenstand, de geproletariseerde jeugd kennen stabiliteit, bezit en familiezin niet meer tenzij als herinnering aan een ver vervlogen tijd. Zij zijn in den echten zin van het woord Nomaden geworden. De massamensch is handelend in de Europeesche geschiedenis getreden.

Wij deelen dan ook de meening van Prinz Rohan waar deze zegt dat *het gezonde nationalisme zijn diepsten zin openbaart in de versmelting der traditiegetrouwe volksdeelen met den traditieloozen massamensch, en dat hierdoor het erfgoed van Europa zal moeten gered worden.*

* * *

Wie de beteekenis der traditie wil nagaan, blijft niet onverschillig bij het vaststellen der waarde door de Katholieke Kerk hieraan verleend. De overlevering « traditio » is immers voor Haar Godsdienstleer naast de H. Schrift. In de bronnen der traditie ligt volgens de Kath. Leer de overgeleverde waarheid besloten. De leeringen die op deze wijze tot ons gekomen zijn worden Goddelijke of Apostolische traditiën of overleveringen genoemd. Tegenover het protestantsche beginsel dat de H. Schrift als eenig richtsnoer erkent, heeft het Concilie van Trente verklaard dat de overlevering een deel der openbaring uitmaakt, en dat zij dezelfde waarheid bevat en dezelfde verplichtende kracht bezit als de H. Schrift (12).

* * *

Ook tusschen de bronnen die bijgedragen hebben tot het opstellen van ons Burgerlijk Wetboek neemt de gewoonte — de traditie een hoofdzakelijke plaats in (13). Eigen gezag of bindende kracht werd haar weliswaar ontnomen door de wet van 30 Ventose jaar XII, doch bleef ze niet zonder invloed op het moderne recht. Gedurende eeuwen hebben de oude costuymen of gebruiken door de eenvoudige overlevering voortgeleefd zonder officieele redactie of bekrachtiging. Volgens de rechtschrijvers zijn de oude gebruiken en costuymen alsook het oude romeinsche recht de aanvulling der wetteksten in dezen zin dat de rechter zijn toevlucht moet nemen tot deze bronnen voor de inter-

pretatie van de beschikkingen die de moderne wetgever aan het oude recht heeft ontleend. De rechtsleer heeft echter enkele richtsnoeren bepaald die de bewijskracht der traditie tegenover het geschreven recht regelt. Zoo kan geen gebruik, geen gewoonte ingeroepen worden tegen een geschreven wettekst in, zoo zal men zich dan maar op een gewoonte mogen beroepen wanneer ze in het Wetboek werd ingeschreven. Een praktisch voorbeeld hiervan wordt gegeven door het art. 1736 van het B. W. waarin bepaald wordt dat een huurovereenkomst zonder schrift enkel geldig kan verbroken worden mits inachtneming van een opzeggingstermijn vastgesteld door de plaatselijke gebruiken. Een arrest van het Verbrekingshof bepaalt zelf dat een getuigenbewijs zonder kracht is, dus als onontvankelijk moet verworpen worden wanneer het moet dienen om een door de overlevering vastgesteld gebruik te niet te doen. Een interessante toepassing van de waarde der traditie of der gewoonte in het Burgerlijk recht biedt ons in het Hoofdstuk der oneigenlijke contracten (14) « de vermogenvermeerdering zonder oorzaak ». Een handeling kan de verrijking van een ander, ten koste van hem die de daad verricht heeft, voor gevolg hebben.

Een rechtsvordering kan ingesteld worden somtijds steunende op een wettekst maar soms is deze ook heelemaal niet voorhanden. De commentators van het Burgerlijk Wetboek beschouwen niettemin deze verrijking zonder oorzaak als een bron van verbintenissen en leeren dat zij door een actio in rem verso bekrachtigd is. Men zal dezen regel inroepen bij toepassing der art. 554 en volgende van het B. W. voor dezen die een recht van terugvordering te doen gelden hebben uit hoofde van het door hen geleden verlies bij eigendomsverkrijging door natrekking. Zoo zal ook persoonlijk voordeel door een der echtgenooten uit de gemeenschap genoten, krachtens art. 1347 moeten worden teruggegeven. Het principe echter, dat niemand zich zonder grond ten koste van een ander mag verrijken, staat nergens in de wet geschreven en zoo komt het dat de rechtsleer en de rechtspraak hier zoo schoorvoetend zijn vooruitgegaan. Zoo is het ten slotte het gewoonterecht dat bepaalt wanneer de actie wegens baattrkking bestaat. Deze vereischen zijn volgens de jongste arresten ten getalle van drie :

1° Een verrijking van den verweerder d.w.z.

een rechtstreeksche waardevermeerdering van zijn vermogen.

2° deze verrijking moet het rechtstreeksche gevolg zijn van een verarming van den eischer.

3° deze verrijking moet zonder geldige oorzaak plaats hebben.

Van belang is het ook te wijzen op de waarde der traditie in het internationaal publiek recht, het zeerecht, het oorlogsrecht, de uitwisseling van diplomatische agenten, enz... Het is de herhaalde handeling die den wil tot uiting brengt dat een bepaalde handelwijze als bindend zal worden beschouwd.

* * *

Als de waarde der traditie voor Kerk en Recht zoo hoog wordt aangeschreven dan stelt zich de vraag: Wat is haar belang dan voor de volksgemeenschap? Vele schrijvers en denkers hebben zich tot het probleem der volksgemeenschap aangetrokken gevoeld. De Wilsoniaansche principen over het recht der kleine volkeren, de strijd der nationaliteiten, de opkomst der geweldige volksbewegingen die aan het nationale zijn ontsproten, hebben de vraag naar het wezen der volksgemeenschap in de belangstelling van denkers en leeken gebracht.

Wij gaan om de verhouding traditie-volksgemeenschap te situeeren ons laten leiden door veilige gidsen. Wij willen de degelijke studie van Monseigneur Prof. Hoogveld over het « Wezen der Volksgemeenschap » (15) volgen en doen dit met des te meer waardeering en erkentelijkheid omdat bij de lezing zijner studie bij ons de gedachte opkwam te wijzen op het belang voor ons de continuïteit der traditie veilig te bewaren, in eere te herstellen waar ze verloren ging opdat ze bevruchtend kunne blijven werken en ons aldus zou helpen een hoogtepunt van menschelijk kunnen te bereiken. De meeningen over het wezen der natie zijn talrijk. Men heeft eerstens het wezen gezocht in het ras der volksgeenooten. Deze factor kan veel tot de verklaring bijdragen zooals ook in ieder individu de lichamelijke samenstelling doorwerken kan in zijn karakter. Het uitzicht der wereld en van Europa toont ons echter aan dat volkseeneheid bestaat bij rasvermenging. De rastheorie ziet daarbij te uitsluitend naar het stoffelijk element, zij ziet enkel in een biologische grondslag de verklaring die voor ons niet bepalend zijn kan daar waar in de volksgemeenschap vooral een ziele-eenheid zoo sprekend op den voorgrond treedt.

Anderen weer zoeken ten onrechte het wezenlijke in aardrijkskundige factoren dan wanneer deze toch enkel maar mede-werkende oorzaken zijn of nevenverschijnselen kunnen verklaren. Er zijn er die zeggen dat de kultuur de natie vormt. Vooral de naam van Fichte is aan dit inzicht verbonden. Kultuur is echter gevolg, uiting van een bepaalde geestesgesteldenis en deze laatste willen we juist kennen. Ook de kultuurtheorie geeft ons geen antwoord naar het wezen der volksgemeenschap. Zal dan de taal het element zijn waarin het wezen der volksgemeenschap in terug te vinden is? Velen zullen onmiddellijk geneigd zijn ja te zeggen, wat begrijpelijk is in een land waar de strijd voor de volkstaal zoo hartstochtelijk is gevoerd geworden onder de leuze: « De taal is gansch het volk ». Hoe geweldig echter de rol der taal is in de gemeenschap van een volk, zij blijft slechts onderdeel der kultuur. Zeker is zij er het voornaamste deel van, het edelste bezit van een volk dat daarin de hoogste uitingen van zijn gevoels- en gedachtenleven vastlegt en aan de komende geslachten overdraagt. Het is ook de stevigste band die de leden eener volksgemeenschap bij elkaar houdt en een eenheid van streven verwezenlijkt, nochtans is taalgemeenschap vereenigbaar met volksverscheidenheid en omgekeerd en bereiken we dus weer het wezenselement niet.

Naast deze meeningen worden nog vooropgezet als wezenselement: « Het bewustzijn van eenheid, het zich een voelen, de wil van samen te leven. Maar hiermee antwoordt men nog niet op de vraag waaraan die wil ontspringt, dit bewustzijn, dat zich eenvoelen. De meening die Prof. Hoogveld als de juiste aangeeft gaat terug in hoofdzaak naar de oude leer van Sint Thomas over Natuur, Persoon en Karakter: de aristotelische-thomistische habitusleer, de leer der menschenlijke, wat men met een leelijk Nederlandsch woord noemt, hebbelikheden geeft volgens hem het bevredigende antwoord.

Het wezen, de oergrond, de bron moet gezocht worden in de som van hebbelikheden, eigenschappen of tradities. Volksgemeenschap is een streefeenheid; daarom is een gezamenlijk doel noodig als band. Zij vindt haar band in een bepaalde karaktergelijkheid die uitbloeit in dezelfde zeden en gewoonten. Deze vaststelling doet de Nederlandsche geleerde Magister, Pater Doodkorte zeggen: « Verreweg hoofdzaak in een natie is haar karakter, haar stel domineerende

deugden of liever en juister : haar zeden, gewoonten en inzettingen vooral in 't dagelijksche leven, die het kind eener natie daartoe opvoeden met een aan 't wonderbare grenzende opvoedende kracht, want aan honderdduizenden menschen door eeuwen en eeuwen ongeveer eenzelfde karakter inprenten, kan alleen een natie ». Deze leer is niet nieuw. Sprekers en schrijvers van de meest uiteenlopende gezindheid hebben getracht dit begrip « traditie » in hun ideologie in te schakelen en tot staving hunner levenshouding aan te voeren.

Op het 9^e congres van het Verbond voor Kultureele samenwerking dat in de maand Januari 1934 te Budapest gehouden werd en waar vertegenwoordigers van veertien naties vergaderden onder het voorzitterschap van den toenmaligen Ministerpresident Prof. Graaf Teleki, werd de positie van Europa tegenover traditie en revolutie uitvoerig toegelicht (16).

Als woordvoerders traden aldaar voornamelijk vertegenwoordigers op van landen met autoritaire staatsrichting z.a. de duitsche Professor Hans Freyer, de hongaarsche graaf Bethlen en den gewezen Italiaanschen minister van Finantiën Alberto de Stefani.

De nationaal socialistische houding tegenover revolutie en traditie werd door Prof. Freyer aldus bepaald : De harde wil ons zelf en de wereld een nieuwe gestalte te geven is de eene pool in ons denken en handelen, de andere pool heet traditie. Het is geen toeval zegt hij verder dat het jonge nationalisme sinds Moeller van den Brück deze schijnbaar tegenstrijdige begrippen revolutionnair en conservatief laat samengaan en zich graag als conservatieve revolutie laat betitelen. In waarheid is het beeld der wereld dat het conservatieve denken heeft geconstrueerd nauw verbonden in zijn productieve vormen met dat van het huidige revolutionnaire geslacht. Dit geloof in de onverbreekbare kracht van den *oorsprong*, van het *ontstaan*, verbindt hen beiden. Dit geloof maakt den echten revolutionnair en den echten conservatief tot verbonden en zoowel tegen de liberale wereld als tegen elke herstelbeweging die beiden alleen aan « het systeem » gelooven (17).

De 31e sociale week onlangs te Bordeaux gehouden, stond in het teken der primauté van de nationale volksgemeenschap op de klassebedrijvigheid. Mr. Charles Blondel, maître des requêtes bij den Franschen Staatsraad heeft in een zeer opgemerkte rede de rol en

de beteekenis der volksgemeenschap toegelicht. Hij omschreef die gemeenschap als een orde waarin allen, individuen of groepen aan een gemeenschappelijke taak medewerken. Deze gemeenschap is dus rijk aan moreele, metafysische en humanitaire waarden. Er bestaat geen nationale roeping, maar de mensch heeft een roeping die hij alleen in en door de natie kan vervullen. Zoo beschouwd is de natie een deel van de internationale gemeenschap, omdat iedere natie een taak te vervullen heeft. En zich richtende tot zijn Fransche toehoorders gaf hij hen deze opdracht : de promouvoir une certaine conception de l'homme qui postule la communauté. Aan de verkondiging van deze levensbeschouwing moeten alle klassen medewerken, dit is de band die boven alle verschillen uitgaat. Zij die werken aan klasse-tegenstellingen werken aan de vernietiging van de taak, die alle Franschen door de natie hebben te vervullen en zij bevorderen ook den ondergang van de natie zelf. Promouvoir une certaine conception de l'homme qui postule la communauté, het is niets anders ten slotte dan het scheppen van een volksverbonden geest. Verbondenheid met menschen en dingen, met al de scheppingen der natuur en der kultuur van het land temidden waarvan men leeft. *Verbondenheid in de eerste plaats met de oude tradities die gegroeid zijn uit de eigenschappen, waarvan de som een bepaalde groep de natie maakt tot wat zij is.*

* * *

Wie over karakter spreekt bij het individu of kollektief karakter bij de natie veronderstelt ook vorming. Zooals het kind door stage wilsoefening en oefening zich een som van deugden verwerven kan, zoo kan ook een gemeenschap, een volk wanneer het goed geleid wordt zich opwerken tot een hogere levenshouding. Dit is de taak van de leiders, van de voormannen der volksgemeenschap. Zij dienen voorop te gaan in het bewaren, het nastreven van het nationale goed, zij bij wie het nationale karakter het diepst is gegrondvest. Zoo merkt b.v. Mgr. Hoogveld aan : Vandaar dat een volk zich spontaan schaart b.v. om zijn zangers en kunstenaars, meer dan om zijn geleerden, omdat wetenschap veel meer een internationaal karakter draagt. Deze eert zij meer als groote geesten dan als leiders. Daarom zijn Vondel en Gezelle nationaler figuren dan b.v. Huig de Groot en spreekt het Brugsche Belfort een nationaler

taal dan het Leidsche Krynogeen laboratorium. Het is aldus dat we het geestelijk testament moeten begrijpen van iemand als den te vroeg gestorven *Lodewijk Dosfel* die niet alleen een eer is geweest voor onze juristenstand maar tevens een werkelijk voorman van zijn volk: « Gelijk zoovele anderen offer ik mijn leven op opdat in Vlaanderen een goed gezag zou komen. » Hiermee is niet bedoeld de rechts of physische macht, doch de autoriteit van geestelijk aanzien en evenwicht, waarheen een volk met ontzag opziet, waarin het zich zelf erkent, zich spiegelt en te benaderen zoekt.

* * *

Velen zullen misschien bij het hooren verkondigen dezer dingen smalend spreken over een nieuwe romantische beweging. De eerste vormen in dewelke deze herleving der traditie bij de jeugd zich uiten, zijn ongetwijfeld een terugkeer tot het romantisme. Zoo was dit het geval in den strijd tegen de verstarde vormen der moderne kultuur, tegen de gemechaniseerde beschaving, tegen de burgerlijke conventies, *doch deze beweging houdt op romantisme te zijn* wanneer daartegenover waarachtigheid in de houding, verdieping van wat nog slechts schijn en uiterlijkheid geworden was, bezieling van datgene waarin de geest gedood was en slechts de stof bewaard was gebleven.

Het wezen der romantische levenshouding bestaat immers hierin dat men niet naar tegenstellingen zoekt, maar zich verlustigt in eigen droombeeld. Men is zich wel bewust van de werkelijkheid, doch wil deze niet aktief veranderen. Men zal in het beschouwen der romantische idee esthetische genoegens smaken, maar niet er naar streven deze daadwerkelijk in het leven om te zetten.

* * *

Niet alleen de mensch, ook meer en meer verliest het land zijn eigen aard en een voor een verdwijnen zijn karakteristieke kenmerken. Denk in de eerste plaats aan ons eigen landelijk natuurschoon. De wetten van het leven, van den vooruitgang hebben onze levensdiscipline's gewijzigd. Wij zijn verwend door het confort dat het vernuft der menschen ons op alle domeinen heeft weten te verschaffen. We zijn onze oude patricierswoningen ontvlucht, we vonden ze koud en ongezellig en wonen thans op de étage van reusachtige buildings.

Het landelijk beeld verandert volkomen van aanschijn (18). De Kempen b. v. verliezen hoe langer hoe meer hun eigen aard en een voor een verdwijnen hun karakteristieke kenmerken. Er stelt zich hier een probleem dat niet licht is op te lossen. Sommigen meenen een oplossing te zien in het aanleggen van groote natuurreservaten, weer anderen verwachten alle heil van een ingrijpen van den wetgever die de openbare besturen zou toelaten buiten voorzorgen van hygiene en veiligheid ook beweegredenen van esthetischen aard te doen gelden bij de beoordeeling van ingediende bouwplannen. Het probleem zit echter veel dieper. Het eigene van een volk is veel meer dan een manier van bouwen of een kleederdracht. Als de wezensaard niet aangetast was, als het stel eigenschappen die ons tot natie vormen zich vrijelijk kon in stand houden en ontwikkelen, zouden de uiterlijke vormen hier al dadelijk den weerglans van dragen.

Het is daarom verheugend vast te stellen hoe in de laatste jaren vooral en meer dan ooit een algemeene belangstelling is ontstaan voor de folkloristische aspecten van het volksleven. De Heer Gouverneur Baron Holvoet heeft de openingsrede van den gewonen zittijd van den Provincieraad in 1937 (19) gewijd aan het belang en den omvang die Folkloristische feestelijkheden, tentoonstellingen, congressen, publicaties en tijdschriften alhier hebben gekregen. « Het is verheugend dit te kunnen vaststellen, verklaart de Heer Gouverneur, zoo zal » het eigen karakter van ons volk niet verloren » gaan. Het bijzonder uitzicht van menschen en » zaken eener streek biedt immers een beko- » ring, door niets anders te vervangen.

» Men kan zich afvragen waarom tegenwoordig » dig meer dan vroeger in onze streken zooveel » belangstelling wordt getoond voor de folklore » en plaatselijke geschiedenis. Zou in de eerste » plaats die aantrekkingskracht voor eigen » streek bij een talrijker publiek niet gelegen » zijn in de grootere liefde voor volk en land, » bevorderd door de gebeurtenissen van oorlog » en overwinning die ons meer bewust hebben » gemaakt van ons zelve? Zouden de nieuwe » wegen door sommige letterkundigen ingeslagen, met aan hun werken een folkloristische » tint of inslag te geven, ook niet veel daartoe » hebben bijgedragen?

» Er mag ook niet vergeten worden dat de » studie der plaatselijke geschiedenis werd in-

» geschreven op het programma van het lager
 » onderwijs en daardoor al zeker meer belang-
 » stelling bij het onderwijzend personeel heeft
 » gewekt. En verder zullen de huidige sociale
 » en economische omstandigheden velen er toe
 » hebben aangezet *het verleden te peilen om*
 » *voor zich zelve hun tegenwoordige houding*
 » *te kunnen verantwoorden.* »

In dit laatste vooral ligt m.i. de fundamentele waarde der studie van den volksaard. Niet alleen de verantwoording eener houding echter maar het zoeken van een richtsnoer voor het voeren van een volkspolitiek die rekening houden kan met de oudste en waardevolste tradities die in dit land leven, moet de bepalende factor zijn.

Daarom verdient het werk van kringen voor folklore en heimatkunde onze waardeering, al hebben zij zich te hoeden voor bekrompenheid en provincialisme, al zit hun activiteit nog te veel vast in het dilettantische verzamelen van curiosa. Evenmin als men door het vermelden van zekere data's uit den burgerlijken stand van iemand of van belangrijke historische gebeurtenissen, de ziel van een mensch of den geest van een tijd kan vatten, zoo heeft een bepaald gebeuren geen beteekenis tenzij het bestudeerd wordt als een struktureel geheel, als een gestalte, als een gansheid.

Folkloristisch materiaal is er genoeg voorhanden uit de XIXe eeuw doch wat ten onzent omzeggens nog geheel ontbreekt is den psychologischen samenhang. Wij hebben dan ook met vreugde het tot stand komen begroet in den schoot van den V.T.B. eener werkgemeenschap voor Heemkunde (20). Zij gaat uit van de meening dat de kennis van het volk dient te geschieden langs streng wetenschappelijke studie. De heemkunde is voor haar geen nieuwe wetenschap maar wel een groepeerings van verschillende wetenschappen en hulpwetenschappen in zoover deze studie van eigen land en volk beoogen op het lokale plan. Heemkennis is echter waardeloos zonder heemgevoel. Heemgevoel dat zich uit in het heimwee en dat Spranger bepaald heeft als een diep metafysisch leed. Wanneer aldus deze wetenschap en dit gevoelen onafscheidbaar verbonden ons volk zouden kunnen brengen tot een innerlijke beleving van het eigen heem is er mogelijkheid, niet alleen *trots* maar *met* het beton, het glas, de radio, de pers en de film aan ons stads- en natuur-

beeld de weerschijn van een eigen volksaard, de glans van een eigen zieleleven te geven.

* * *

Wat waar is voor het behoud eener traditie van het land is eveneens juist voor wat betreft het vestigen eener traditie in de volksziel. Het is daarom dat wij beslist geen vrede kunnen nemen met het in acht nemen alleen der technische vaardigheid of taalkennis bij de benoemingen in bestuurlijke en rechterlijke kaders. Het vraagstuk van de cultureele opdracht der leidende personen in openbaren dienst heeft bij ons nog geen bevredigende oplossing gekregen. Ook in onze politieke lichamen zou elk mandataris een persoonlijkheid moeten zijn, waarin de eigen geaardheid van zijn streek of van zijn volk zijn hoogste uitdrukking vindt.

De politieke omstandigheden, de eeuwenlange vernedering waarin ons volk heeft verkeerd, het gebrek aan waardigheid en zelfstandigheid waaraan wij hebben geleden heeft ons belet dat dit alles veel vroeger te zien.

Geen volk was echter in betere voorwaarden vertrokken en koener opgestegen naar de zuivere hoogten van geest en intellect, met mannen als J. Lipsius en Vesalius, met Mercator en Ortelius, met Dodoens, Stevin en Kiliaan. Geen volk verbaasde de wereld meer en nu nog dan het Vlaamsche door zijn schitterende schilderschool waar de realistische en tevens mystische grondtrek van zijn genie zoo overheerlijk tot uiting komt. Is het noodig over dit alles te spreken wanneer wij in dit gezegend jaar nog al de volkeren der aarde naar het heerlijke Brugge van Memlinc hebben zien opkijken, en op een oogenblik dat wij ons gereed maakten om den machtigen kunstenaar die Rubens geweest is te eeren: the prince of painters and gentlemen, zooals de Engelschman Dudley Carleton hem noemde.

Verschaeve heeft in een onlangs gehouden toespraak (21) dit « rijk en fijn » dat voor hem de synthese van Memlinc's kunst is, gesteld tegenover het « zwaar en grof » dat over Vlaanderen wereldkundig gemaakt wordt door eeuwen lang napraten en naschrijven van elkan- der van geen scheppers maar besprekers van de kunst.

Zooveel krachten waren hier aanwezig voor het vestigen eener Nederlandsche traditie in onze gewesten, doch nooit konden deze mogelijkheden tot volle uitdrukking komen. Niet onze

schuld is het geweest dat wij als volk niet geworden zijn wat terecht van ons mocht worden verwacht, doch wel de speelbal van de invloeden welke buiten onze macht en buiten ons wezen lagen. Dit «zwaar en grof» waarvan Verschaeve sprak slaat buiten twijfel op het weinig sierlijke gebruik door velen der onzen nog gemaakt van die schoonste onzer gemeenschappelijke tradities: de Nederlandsche taal. De zorg voor het gesproken woord komt in de eerste plaats toe aan dezen die in het spreken juist een voornaam deel hunner bedrijvigheid ontplooiën. En ik denk dan in de eerste plaats aan onze afgevaardigden in 's lands openbare besturen, onze kanselredenaars, zakenlieden gelast met het uitbrengen van rapporten in commissies of beheerraden, doch vooral, alhoewel ik ze in deze rangorde als de laatste vernoem: aan de balie. De balie, deze sterke vesting waar men naast het gezegeld papier elkaar niet anders dan met woorden bekogelt. Mocht spoedig de tijd aanbreken dat onze rechtshoven de conservatoria worden der Nederlandsche taal. De stafhouder der balie van Parijs, Mter Fernand Payen, heeft onlangs een boek gepubliceerd over den invloed der balie op de vorming en de degelijkheid der Fransche taal. De lezing ervan kan ons alleen maar aanzetten met meer zorg te arbeiden opdat de klaaglietanie over de «Onacht der moederlijke tael» spoedig worde omgezet in een loflied aan hare uitnemendheid en deze zou mogen blijken ook voor hen die daarin nog niet het instrument hebben gevonden voor het uitdrukken op voorname wijze hunner gedachten en gevoelens in het dagelijkse leven.

* * *

Wanneer wij bij het opstellen der tradities die een gemeenschap groot maken, wezen op het belang der verbondenheid met land en volk, op de eerbiediging der taal, en op het vestigen van een echten familiegeest mag dit ook voor wat dit laatste betreft, geen louter litteraire beeldspraak blijven. Opdat de familie terug de kern worde, de spil waarrond ons heele leven zich ontwikkelt, is het niet voldoende dat prozaschrijvers en dichters het beeld van de moeder en het kind, de van het werk weerkeerende vader, de geest van het vaderhuis bezingen. Hiervoor is noodig dat de familie zoowel moreel als economisch en juridisch terug in eere worde hersteld en als eerste en belangrijkste gemeenschapsvorm worde erkend.

De familie is het natuurlijk midden waar de schoonste tradities van jongsaf aangeleerd en voortgezet worden. Willen we dan ook deze kern, dit milieu een gave ontwikkeling laten nemen, dan zal onze aandacht moeten gaan naar problemen van de meest uiteenlopende betekenis — probleem van kinderzegen en opvoeding in de gezinnen — probleem der familiale bestaansmiddelen, de familiale woon en de familiale gezondheid voor onze arbeidsgezinnen en ten slotte de problemen van juridischen aard nl. die van de houding der openbare machten tegenover de gezonde ontplooiing van het gezinsleven.

Zulk program klimt op tot de oudste christelijke tradities en meldt zich dus aan met het gezag van eeuwen christelijke ervaring. Het is zooals alle groote zaken, zeer oud en tegelijkertijd altijd nieuw. Bekend zijn de indrukwekkende pogingen die thans in verschillende landen aangewend worden, om meer dan vroeger het geval was, de klemtoon te leggen op het zeer groote belang van een gezond, rijk, vooral kinderrijk gezinsleven voor de geheele volksgemeenschap. Meer bepaaldelijk hebben grooten indruk gemaakt de nieuwe familiepolitiek die in Duitschland-Italië en nu ook in Frankrijk werd ingeluid en bij ons de verslagen der te Leuven onlangs gehouden Vlaamsche Sociale Week.

* * *

Met de voorwaarden aan te geven waarin het bij ons komen kan tot een in eere herstellen van die hoedanigheden die onze persoonlijkheid in de wereld met zooveel luister zouden kunnen omgeven, wordt geen nieuwen arbeid verricht. Het is slechts het logisch en konsekwent doortrekken van de traditioneele lijn die in heel de Vlaamsche Beweging is terug te vinden. Moest Vlaanderen aan de wereld het schouwspel bieden van verdeeldheid in doelstelling en middelen, moesten de hartstochten opgezweept worden in den strijd voor formules en statuten er is honderd per honderd eendracht te vinden waar het gaat om het veroveren van levensruimte in eigen land, waar het gaat om uit de innerlijke wanorde en gespletenheid, de zielgroei, het eigen karakter, de gestalte, de wezenstrekken van het aanschijn op te teekenen en uit deze wetenschap de elementen te verzamelen die ons brengen kunnen tot het bereiken van een hoogtepunt van menscheijk kunnen.

Deze geest komt tot uiting in menige scheping onzer hedendaagsche literatuur. « De soldaat Johan » (22) van Philip de Pillecijn die zich van jongs af aan de meestbiedenden verhuurd had om het ambacht van oorlogsman uit te oefenen. Hij keert terug, een roemlooze tocht, zich verduikend voor de woede der landbewoners, schuilend in de hut van een boer. In de reuk van de stal, bij het wonder van het vruchtbare leven, voelt hij het beroep van zijn vaders weer in hem dwingend opstaan en hij besluit boer te worden. Hij keert terug naar zijn land in de paradijschoone landouwen van de Durmestreek, waar hij tusschen heide en beemd zijn hut zal bouwen. De soldaat Johan is boer geworden, maar hij zal ervaren dat onrechtvaardigheid, naijver en het geweld der wapenknechten de wereld beheerschen. Om geen willoos werktuig te zijn in de handen der meesters zal zijn kleine jongen, *en boer en soldaat worden, een soldaat die vrije boeren maakt.*

« Hij had zijn oogen open getrokken in de groote steden waar de hertog was doorgereden. Nu heb ik de wereld gezien, dacht hij toen. Hij zag de prinsen en de veldheeren met de standaarden en pages; hij zag de bisschoppen met vreemde gewaden en de hofdames met kleeren waarin zij stijf stonden in wondere en ongenaakbare schoonheid. Dat was voor soldaat Johan de wereld. En het verheugde hem dat hij dat zien mocht die gekomen was uit een gehucht waar de menschen nooit de grooten van de aarde hadden gezien en beefden als afgezanten een deel van hun armoede kwamen opeischen.

's Avonds als de wijn geschonken werd die de stad leverde, voelde hij zich een prins die leefde van andermans goed. Maar nu ontdekte de soldaat Johan *de aarde*. Hij had de vette wei betreden; hij schuurde nu door het kruid van de heide. En overal in de stilte lagen de weiden van de vallei en de bosschen daarboven. Op een plek waar het heidekruid stond als een groote kampplaats, waar aan drie zijden de sparren opschoten en waar de open zijde gekeerd was naar de vallei, smet de soldaat Johan zijn zak neer en zei tot zijn hond: « Ga liggen ».

En hij sprak luidop: « *Hier wil ik wonen* ».

Dit zelfde gevoelen vinden we terug bij Meire (23) in zijn tooneelbewerking van Conscience's Leeuw van Vlaanderen, waar hij de schoonste figuur van het verhaal laat peinzen, zooals ge wellicht zelf zoudt peinzen:

« 's Avonds in mijn stil huis, en ik hoor dan de koeiers van verre « aliba » roepen over de vesten, als 't werk gedaan is, peins ik dikwijls over het volk in Vlaanderen. Want in heel Vlaanderen poost dan alzoo de kleine man; de werkman, de kleine wroeter, de boer, de poorter en de hagepoorter. En het werk rust. Er zijn vele doolaars en dompelaars. Maar gaan alle harten, in dat uur niet open gelijk het mijne, voor een stil vreedzaam geluk? en, wat ben ik vol mateloze liefde voor dat stille, ingetogen volk. 't Spreekt mijn eigen tale met vele tongvallen vol bekoring. 't Voelt zooals ik, en 't leeft zooals ik, 't heeft dezelfde schoone gewoonten en zijn huiselijke gebruiken. Die menschen leven van 't zelfde, bruine, riekende brood. En ze worden dood en stil in dezelfde grond gestoken, laat of vrijman. En dat is alzoo in heel Vlaanderen, dat wij aarden naar 't zelfde slag, naar 't zelfde bloed, naar 't zelfde gepeins. Wij deelen alzoo allemaal gelijk eender geluk en leed ».

Geen oogenblik als dit is beter geschikt om ons te bezinnen over dit eender geluk en leed. In tijden van internationale hoogspanning, van krijgsrumoer, van stoffelijke en geestelijke miserie, van oorlog om het meesterschap in de wereld, kunnen kleine volkeren niet beter doen dan zoo hoog mogelijk de gaven en eigenschappen hunner persoonlijkheid te handhaven en aldus zelfstandigheid en neutraliteit tegenover de oorlogsvoerenden te bevestigen en te rechtvaardigen.

Om datgene te vrijwaren wat in deze oogenblikken het levensbelang is van ons volk, om deze zorg die, naar het Koninklijk woord, de oorlog buiten het grondgebied moet houden, zullen wij het front der eigen traditie opstellen. Alleen de samenbundeling van alle volkskrachten, het bewustzijn iets te vertegenwoordigen, iets te zijn in de wereld zal de beste verdedigingslinie zijn tegen de gevaren die ons in dit uur bedreigen. Moge God bewerken dat het ditmaal aldus weze.

* * *

Deze onzijdigheidsgedachte, deze drang naar vrede is onafscheidbaar verbonden met onzen volksaard. Al te vaak waren onze gewesten het strijdtoneel voor vreemden die op onzen grond hun veeten kwamen uitvechten.

Bij de élite van het Vlaamsche Volk leeft deze onzijdigheidsgedachte van onmiddellijk na den wereldbrand 1914-1918. Dit verlangen heeft

thans bevrediging gevonden in de gevolgde landspolitiek na de Koninklijke rede van Oktober 1936.

De generatie die ons is voorgegaan heeft de beste harer zonen zien verloren gaan, zij draagt nog op het voorhoofd de litteekens en in het hart den vloek van den laatsten oorlog.

De huidige generatie in Vlaanderen zal, met God's hulp, mogen leven. Maar leven stelt hoge eischen, vooral leven op een oogenblik waarop in den machtsgreep der volkeren de Europeesche Kultuurverworvenheden dreigen verloren te gaan. Het zal de taak zijn der kleine traditiegetrouwe volkeren van Europa dit heilig schrijn te bewaren en de arbeiders van het eerste uur te zijn bij het bouwen eener betere en schoonere wereld.

- 1) Volkskunde door Prof. Dr. J. De Vries in Winkler Prins nyclopaedie, afl. 16 bl. 233.
- 2) Abel Bonnard «Tradition» in het Kerstmisnummer 1938 van Plaisir de France.
- 3) Karl Anton Prinz Rohan «Schicksalstunde Europas 1937 Leykon Verlag Groos bl. 5.
- 4) Victor Leemans «Politieke Sociologie 1936 Uitg. Steenlandt Kortrijk bl. 30 en volg.

- 5) Verschaeve «Flamische Mystiek Aken 1934. Overgedrukt in Kultuurleven van Sept. 1934.
- 6) M. Gysen-Breviarum der Vlaamsche Lyriek — Die Poorte Antwerpen bl. 10.
- 7) Vlaanderen, O Welig Huis, uitg. 1939 met inleiding van Em. De Bom.
- 8) Verhandeling op d'Onacht der Moederlijke tael in de Nederlanden (1788). Heruitgegeven door De Sikkels Antwerpen 1938.
- 9) Le Choix d'une langue familiale dans ces rapports avec la morale chrétienne (Imp. J. Sieben. Bruxelles).
- 10) J. Huyzinga. In de schaduwen van morgen 1936 Haarlem.
- 11) Gonzague de Reynold «L'Europe tragique».
- 12) Prof. Al. Janssens. Overlevering. Winkler Prins Encyclop. afl. 13, bl. 261.
- 13) Pandectes Belges — Traditions.
- 14) Prof. Kluyskens — De contracten.
- 15) Prof. Hoogveld. Het Wezen der Volksgemeenschap. Uitg. Wick-Op-Brugge 1939.
- 16) Europäische Revue — Februari 1934 Stuttgart Berlin Europa zwischen Tradition und Revolution.
- 17) Idem bl. 73 der Europäische Revue.
- 18) Zie hieromtrent bijdrage in Nieuw Vlaanderen van 24 Juni 1939. De Kempen bedreigd, door B. Lauwers.
- 19) Zie Verslagen Provincieraad van Antwerpen. Vergadering van 1 Oktober 1937 bl. 66 en volg.
- 20) Zie bijdrage hierover in de Morgenpost van de hand van Dr. K. Peeters.
- 21) Verschaeve Feestrede uitgesproken ter gelegenheid van 7e Vl. Nat. Zangfeest te Brugge.
- 22) Ph. De Pillecyn — De Soldaat Johan.
- 23) Frans Meire «De Leeuw van Vlaanderen».

RECHTSPRAAK

126

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

3e Kamer. — 26 Mei 1939.

Voorzitter : M. J. Doevenspeck.
Ref. : Mr. Zech.

Pl. : Mrs R. Van de Vorst, Smeesters en Ronse.

BEVOEGDHEID. — EISCH TEGEN ADVOKAAT q.q. VEREFFENAAR EENER HANDELSZAAK. — BEVOEGDHEID DER RECHTBANK VAN KOOPHANDEL.

Alle vorderingen ingeleid tegen een advocaat als vereffenaar eener handelszaak vallen onder de bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel; zelfs de vordering in schadevergoeding ten persoonlijke titel van een advocaat geëischt wegens slechte uitvoering van dergelijk likwidatiemandaat, of wegens fouten begaan ter gelegenheid van zulk mandaat, behoort tot de bevoegdheid dezer rechtbank.

N. V. Iwan Simonis en Co t/ Mr E. Ronse q.q.

Gezien de inleidende dagvaarding van 24 Maart 1939, strekkende tot handlichting geven van alle verzet vanwege verweerder betreffende de beschikking van het bedrag van Frs. 65.583.— bedrag van

den verkoop van zekere balen gemerkt Kis., bedrag dat alhier ter bank onder een rekening Mter Van de Vorst en Smeesters vastgelegd is.

a) Voorgaanden des gedinges :

Aangezien den 11 Juni 1934 aanleggers Zeyen te Antwerpen daagden voor de handelsrechtbank in betaling van schadevergoeding, wegens niet afleveren te Gdynia van 7 balen wol, gemerkt S. L. en wegens het feit dat aldaar balen gemerkt Kis. aangeboden werden, in de plaats der S. L. van grootere waarde, welke ten gevolge van eene misping door een anderen, waarschijnlijk den werkelijken bestemming, der balen Kis. werden meege-nomen.

Aangezien dit geding tegen meerdere verweerders werd ingespannen, doch dat allen, behalve Zeyen, buiten zake werden gesteld; en dat deze Zeyen toen alléén aansprakelijk werd verklaard voor de schade door aanleggers geleden, schade welke voortspoot uit het feit dat Zeyen al deze verzendingen van KIS en S. L. slechts met een gemeenzaam cognossement dekte, dan wanneer het voor de hand lag dat die verzendingen voor verschillende bestemmingen door aparte vrachtbrieven hadden moeten gedekt worden;

Aangezien inderdaad door het opstellen van een enkelen vrachtbrief, ter plaatse «laat volgen» welk

op dit cognossement aan de verschillende bestemmingen werd afgeleverd, en dat aldus de vergissing geschiedde ;

Aangezien door de rechtbank alhier Zeyen toen werd aanzien als verweerder en aansprakelijk gehouden voor de schade tegenover de verscheidene aanleggers ;

Aangezien het beroepshof dit vonnis bekrachtigde en dat alleen de geleden schade door deskundig onderzoek bleef te bepalen ;

Aangezien nochtans aanleggers dragers waren van den «laat volgen» voor balen Kis. spruitende uit den vrachtbrief weskwestie en dat toen besloten werd onder voorbehoud aller rechten die balen Kis. welke aanleggers alsook nog andere partijen door Mter Smeesters vertegenwoordigd, en hier niet in zake alléén konden ontvangen worden, doch welke ze wegens minderwaarde weigerden te verkoopen ter plaatse ;

Aangezien de verkoop opbracht 65.583.— Frs. en dat deze som thans te Antwerpen in handen van HH. Van de Vorst en Smeesters berust.

Aangezien gedurende de vordering Mr. Zeyen het concordaat bekwaam te Gent, en dat Mr Ronse, als likwidator werd aangesteld.

Aangezien de likwidator zich verzet tegen het uitkeeren der gelden te Antwerpen berustende bij Mters Van de Vorst en Smeesters en deze zelf wil ontvangen ten bate van het concordaat en de belanghebbenden inschrijven op het passief van het concordaat Zeyen, waarin zij dan eene uitkeering zouden bekomen a rato hunner vordering, doch in falingsmunt ;

Aangezien de eisch strekt den heer Ronse q.q. te dwingen handlichting van zijn verzet te geven, alsook ten persoonlijken titel hem tot schadevergoeding te veroordeelen ;

a) bevoegdheid ratione materiae :

Aangezien de rechtbank van koophandel, wat betreft dien eisch bevoegd is, dat inderdaad alle zaken ingeleid tegenover een advocaat als likwidator, eener handelszaak, onder bevoegdheid van de rechtbank van koophandel vallen ;

Aangezien alle handelsfeiten en alle beheersdaden q.q. begaan tot de bevoegdheid van de rechtbanken van koophandel behooren ;

Aangezien zelfs de schadevergoeding ten persoonlijken titel van en advocaat geëischt wegens wanuitvoering van zulk likwidatie mandaat, of wegens zijne fouten begaan ter gelegenheid van zulk mandaat, ook handelsvorderingen zijn en onder de bevoegdheid der rechtbank vallen ;

Aangezien aldus ratione materiae de rechtbank bevoegd is om den eisch te oordeelen, zie : Verbreking 5/3/1928 Pas. I. 1929 en rechtbank van koophandel te Antwerpen 15/7/1930)

b) bevoegdheid ratione loci.

Aangezien opgeworpen wordt dat de rechtbank van koophandel ratione loci onbevoegd zou zijn, daar zoo wel verweerder Mter Ronse als Zeyen te Gent, woonachtig zijn, doch dat dient te worden in acht genomen dat de eisch strekt tot het lichten van een verzet op gelden te Antwerpen op de Crédit Anversoïis berustend en voortspruitend uit

den verkoop in Polen van balen te Antwerpen ingescheept, volgens vrachtbrief te Antwerpen vervaardigd, gelden welke ook naar Antwerpen verzonden werden, waar ze op naam van Mters. Van de Vorst en Smeesters in geblokkeerde rekening berusten, rekening waarop Mter Ronse verzet aantekent en dat nu juist den eisch strekt dit verzet te doen lichten.

Ten gronde :

Aangezien verweerders verzet op twee feiten steunt :

1°) dat nog geen definitief vonnis nopens de schade bekomen werd ;

2°) Aangezien het concordaat Zeyen over geen of weinig actief schijnt te beschikken en dat het dus nutteloos zou zijn meerdere gerechtskosten en schade te veroorzaken door den deskundige Mahieu door de rechtbank alhier in het vonnis van 7 november 1935 in beroep bekrachtigd, in werking te stellen, daar immers niets van Zeyen te bekomen is ;

En dat inderdaad van Zeyen geen schadevergoeding wordt geëischt wegens de levering der KIS balen in plaats van de SL balen, doch slechts wordt gevraagd de opbrengst der Kis. balen welke aanlegger voor zijn aandeel toekomt, vermits deze balen slechts aan aanlegger werd afgeleverd op vertoon der cognossementen en «laat volgen», welke ontegensprekelijk in aanleggers bezit waren, en aldus alléén aanleggers en nooit verweerders patrimonium uitmaken kon ;

Aangezien inderdaad het hier geene vordering in schadevergoeding betreft, doch enkel en alléén het recht van aanleggers om over de gelden te beschikken, welke in geen enkel geval Zeyen kunnen toekomen, daar Zeyen of zijn likwidator te vergeefs nog zoeken naar den minsten titel op deze balen, welke enkel aanleggers en nooit aan Zeyen konden worden afgeleverd op vertoon en in ruil voor dokumenten, welke alléén aanleggers en nooit Zeyen bezaten, zelfs dan, wanneer ter plaatse in Polen de «laat volgen» voor balen gemerkt Kis. in plaats van S. L. per vergissing gegeven werden, dan nog zijn de «laat volgen» de rechtmatige eigendom van aanleggers, voor zooveel de rechtmatige eigenaar der balen KIS zulks niet betwisten zou, hetgeen, om gegronde redenen, dit is de meerderwaarde der balen S. L., den rechtmatigen recht hebbende der balen KIS nooit deed ;

Aangezien aldus dezen ten gevolge eener vergissing van Zeyen eigenaar geworden zijnde der balen S. L. aanleggers welke «laat volgen» hadden voor de balen Kis. en deze weigerden, doch ze onder voorbehoud hunner schade, met hunne cognossementen gelicht en verkocht hebben, ontegensprekelijk alléén eigenaars zijn der gelden door dezen verkoop verwezenlijkt.

En dat in ieder geval noch Zeyen, noch dezes concordaat hierop ooit het minste recht kunnen hebben, en dat het eene zeer gedurfde thesis is te komen zeggen :

« Wij concordaat zijn zonder actief, dit is er » een, en nu zijt U welke die vrachtbrieven bezat, » lichte, en de koopwaar onder voorbehoud van

» verdere rechten op vergoeding verkocht, gerechtigd schadevergoeding te eischen, en eene uitkeering van faillissement te bekomen. »..

Aangezien aldus alléén aanleggers recht hebben op de gelden op de Crédit Anversoïis berustend ;

Dat Mter. Ronse's verzet op deze gelden totaal zonder grond is ;

en dat trouwens die gelden aanleggers toekomende in mindering ontvangen zijn der schade door Zeyens fout berokkend ;

Dit is wat dus de verkoop der Balen KIS, de schade waarop aanleggers recht hebben, mindert tot het bedrag uitmakende het verschil tusschen deze ontvangen waarde der verkochte balen KIS en de gebeurlijke merderwaarde der S. L. balen, welke aanleggers door schuld van Zeyen niet ontvingen, schade welke tot heden niet bepaald is, doch waarvoor aanleggers steeds het kracht van gewijsde hebbend vonnis van 7 November 1935, zoo het hun belijft, kunnen uitvoeren en de gebeurlijke schade door een deskundige kunnen doen bepalen ;

Aangezien bovenstaande beredeneering ook over Mter Ronse's tweede verweermiddel beschikt :

Aangezien inderdaad aanleggers recht hebben op het bedrag weskwestie niettegenstaande ze zich op het passief van het concordaat lieten inschrijven, daar deze inschrijving waarvan het niet overdreven is, doch kan worden verminderd, betreft de schade welke niet gedekt wordt door de waarde der balen KIS, te Gdynia, verkocht, door aanleggers ten eigen bate, onder voorbehoud en in mindering hunner vordering ;

en dat deze vordering in principie blijft bestaan, deze eisch slechts strekkend tot het lichten van Mter. Ronse's q.q. verzet op de gelden op de Crédit Anversoïis berustende, welke gezamenlijk met Mter. Smeesters cliënten aanleggers eigendom zijn ;

Aangezien de eisch dus volkomen verrechtvaardigd tegenover Zeyen of zijn likwidator q.q.

Wat betreft de eischen in schadevergoeding tegen Mter. Ronse ten persoonlijken titel gesteld, dat

deze, om reden hierboven vermeld, wel ontvankelijk is ;

Aangezien ze nochtans zonder grond zijn ; dat niet bewezen wordt noch worden kan, dat Mter. Ronse met zijne hierbovenstaande thesis voor te brengen, zijne rechten van vereffenaar overschreed en dat hij van kwaden wil was of ter kwader trouw zou hebben gehandeld ;

Aangezien het best mogelijk is dat Mter Ronse deze houding nam en meende gelijk te hebben, dat de persoonlijke aansprakelijkheid van den heer advocaat Ronse om eene zelfs gewaagde thesis voor het gerecht te hebben staande gehouden, niet kan worden weerhouden, zoolang hij geen handelsfout zou hebben gepleegd, of eene daad welke zijne goede trouw uitsluiten zou ;

Dat zulks niet bewezen wordt ;

Aangezien trouwens verweerder het recht heeft zich als likwidator door een vonnis te doen dekken voor zulke handelingen.

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Verwijst verweerder q.q. om binnen de 24 uren van het te vellen vonnis handlichting te geven van alle verzet aangaande het beschikken van het bedrag van 65.583.— Frs., bedrag van den verkoop der balen gemerkt KIS. in Polen door aanleggers, enkel rechthebbenden, verkocht en waarvan de speciën in Antwerpen op de Crédit Anversoïis in een geblokkeerde rekening op naam van Mters Van de Vorst en Smeesters berusten ;

Zegt voor recht dat bij gebreke zulks te doen, het huidig vonnis als handlichting zal gelden, en dat bijgevolg aanleggers over dit bedrag zullen mogen beschikken zonder rekenschap te moeten geven aan het concordaat ;

Verwijst verweerder q.q. als likwidator van het concordaat Zeyen in de kosten des gedings en wijst aanleggers af van het overige van hunnen eisch zooals gericht tegen Mter Ronse ten persoonlijken titel en strekkende tot betaling van schadevergoeding.

BALIELEVEN

VLAAMSCHE CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN.

PLECHTIGE OPENINGSZITTING

Op Zaterdag 20 dezer had in de Zaal van het Assisenhof de plechtige openingszitting plaats van de Vlaamsche Conferentie der balie van Antwerpen.

Tengevolge van de oorlogsomstandigheden was het onmogelijk geweest deze zitting te doen plaats hebben bij het begin van het rechterlijk jaar. Ondanks dit uitstel werd deze openingszitting een schitterende vergadering die eer aandoet aan de Vlaamsche Conferentie.

Wanneer de Voorzitter Mr. Jules Franck de zitting opende hadden zich rondom hem ge-

schaard op het verhoog : de Heer Stafhouder der Balie van Antwerpen Mr. Louis Van Scharen, alsmede talrijke leden van den Raad der Orde. Vereerden ook de vergadering met hunne aanwezigheid : de Heer Van Stratum, Voorzitter der Rechtbank van Eersten Aanleg, de Heer Stappers, Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel, de Heer De Bie, krijgsauditeur, de Heer Verbraeken, Referendaris bij de Rechtbank van Koophandel en nog talrijke andere magistraten. Waren verder aanwezig : Mr. Van Leynseele, Voorzitter van het Verbond

der Belgische Advocaten, Mr. Borginon, afgevaardigde van den Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden, en talrijke afgevaardigden der zusterconferenties.

Mr. Jules Franck opende de zitting met de volgende rede :

Mijnheer de Stafhouder,

U werd tot de hooge functie van het batonnaat verheven in uiterst moeilijke omstandigheden, op het oogenblik dat de quasi-totaliteit der jongere advocaten onder de wapens geroepen was.

Van af de eerste stonde heeft die toestand uwe bezorgdheid voor het lot dezer opgewekt en manmoedig hebt U gestreefd naar eene oplossing om dien wantoestand, die de wederoproeping voor gevolg had, onder professioneel maar bijzonder onder confraterneel oogpunt te regelen en te lenigen.

Uw batonnaat zal er een wezen van voortdurende bekommernis, het zal staan op den weg van den strijd, het zal van U vergen al uw energie en wilskracht, uw batonnaat zal nochtans heilzaam en glorievol zijn, omdat de balie in U de sterke man heeft gevonden, die op den juisten tijd haar hoofd is geworden.

De eerbied die de jongeren U toedragen, vergroot door de sympathie der ouderen, is de eenige stut en steun die U van ons verlangt, om uw arbeid als stafhouder in de voorgenomen lijnen te volvoeren,

De Vlaamsche Conferentie mocht van af het begin van het rechterlijk jaar op Uwe toewijding en bescherming steunen.

Hoe kon dit anders?

De rechterlijke hervormingen, en wel inzonderheid deze onder taalkundig oogpunt, die gedurende jaren onze werkzaamheden hebben beheerscht, werden steeds door U volmondig onderschreven en voorgestaan.

De jonge wetgeving op het gebruik der talen in gerechtszaken, die hier aan onze rechtbanken én naar de letter én naar den geest wordt toegepast, vindt in U een trouwe nalever en voorstander omdat U als een openhartig man, steeds de noodzakelijkheid der grootwording van het Vlaamsche volk hebt begrepen en verdedigd.

Onze conferentie is zeer vereerd, U, heer Stafhouder, op hare plechtige openingszitting, te mogen danken voor Uwe gevoelens van verkleefdheid en samenhoorigheid ten hare opzichte en, bij mijn monde, geeft zij U de verzekering dat al hare leden met U en de leden van den Raad zullen wedijveren om onze Antwerpsche balie groot te behouden, wars van alle geschillen van gezindheden en denkwijzen, vrij van alle invloed van oningewijden en niet gediplomeerden, een rijke grond waar ieder Vlaamsch advocaat zich volledig kan ontplooiën in de beoefening van zijne eigene rechtskennis in zijne eigene Nederlandsche taal.

Wij groeten eerbiedig en danken voor hunne aanwezigheid :

Den heer Voorzitter der Rechtbank; den heer Voorzitter der Rechtbank van Koophandel; den heer

Hoofdreferendaris; den heer Krijgsauditeur; den heeren Ondervoorzitters, Rechters en Substituten; den heer Voorzitter van den Provincieraad; den heer Voorzitter der Bestendige Afvaardiging.

Wij begroeten confraterneel :

Mr Van Leynseele, voorzitter van het Verbond der Belgische advocaten; Mr Borginon, ondervoorzitter van den Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden; de voorzitters en afgevaardigden van al de zusterconferenties.

Mevrouwen, Mijne Heeren,

Dat Ued. zoo talrijk onze openingszitting bijwoont is ten zeerste verheugend voor onze conferentie.

Uwe aanwezigheid geldt voor ons als een bewijs van waardeering voor het werk dat onder cultureel oogpunt gepresteerd werd.

Het spijt ons wel dat die schaar van meer dan honderd jonge advocaten, die waken aan de grens, en wien wij van hier uit den broedergroet toezenden, weerhouden zijn deze openingszitting bij te wonen. Met fierheid hadden wij U graag aangetoond hoe dit klein groepje van Vlaamschsprekende advocaten hier aan deze balie vóór den oorlog practiseerende, aangegroeid is door de nieuw ingeschrevenen op onze tabel sinds de vervlaamsching der Hoogeschoolen, en die hunne beroepskennissen volledig hebben opgedaan in hunne eigene taal.

Een hunner is onze redenaar van heden, Mr Frans Wildiers. Sinds 10 jaren ingeschreven aan onze balie, heeft hij zich onmiddellijk doen waardeeren door zijne flinke opleiding, zijn sprekerstalent en zijne volledige kennis der Nederlandsche rechtstaal.

Misschien wel heeft hij die hoedanigheden niet uitsluitend te danken aan het genoten onderwijs en heeft hij van uit den huize wel iets van dit alles medegenomen.

Wij willen nochtans zijne verdiensten niet in het minst verminderen omdat hij het geluk heeft een vader te hebben die reeds 42 jaren lang een voor-aanstaand lid is onzer balie, en, sinds die lange spanne tijd onverpoosd heeft gestreden voor het statuut van de Vlaamsche advocaat, waarvan zijn zijn zoon een toonbeeld is.

Die welsprekendheid, die onze redenaar bezit, heeft hem, hoe jong nog, gesterkt om zijn volk en zijne idealen te dienen. Mr Frans Wildiers is inderdaad schepen van onderwijs zijner gemeente, ondervoorzitter van den provincieraad en plaatsvervangend volksvertegenwoordiger.

Wij groeten in hem een der toekomstige voor-mannen onzer balie, vast overtuigd zijnde dat hij de traditie onzer balie zal loven en toepassen.

Mr Frans Wildiers U hebt het woord.

* * *

Na deze toespraak kwam Mr. Frans Wildiers aan de beurt voor het uitspreken der openingsrede. De tekst hiervan werd hiervoren in dit nummer afgedrukt.

Mr. Wildiers oogstte een buitengewonen bijval die in alle opzichten verdiend was. Het onderwerp werd op merkwaardige wijze behandeld en het redenaarstalent van spreker werd bijzonder toegejuicht.

Zooals gebruikelijk werd daarna het woord verleend aan den Heer Stafhouder der Balie van Antwerpen Mr. Louis Van Scharen, die de hieronderstaande rede uitsprak :

*Mijnheer de Voorzitter,
Dames en Heeren.*

De eerbied der traditie legt aan den Stafhouder de verblijdende taak op, als weerklink aan het applaus dat het einde der redevoering begroette, den talentvollen redenaar der openingszitting in naam van ons allen, geluk te wenschen om zijne meesterlijke toespraak.

Waarde Confrater,

Met gespannen aandacht hebben wij U aanhoord. Het fijne gevoel van poëzie dat Uw woord bezielt, heeft de innige snaren van ons gemoed geroerd en tevens maakte uwe schrandere ontleding ons nog duidelijker bewust van die eeuwige gebondenheid tusschen de generaties die ons voorafgingen op denzelfden grond, en er leefden, nu in vreugde en welvaart, dan in strijd en rouw; die verbondenheid, die als de ware vaderlandsliefde dient gekenmerkt te worden : de onvergankelijke en eeuwige solidariteit der levenden én met de dooden waaruit zij stammen én met diegenen die uit hen zullen geboren worden, in de verdediging van wat den mensch het duurbaarst is : pro aris et focis.

Zooals Barrès, toen hij de heuvels van Lorreinen overschouwde, zich integreerde als een stond in de eeuwigheid zijner geboortestreek, zoo, ook voelen wij ons van filiale liefde doordrongen bij het aanschouwen van het gelaat, duurzaam aan ons hart, alhoewel zonder praal, van eigen land, waar wij ons gevoelen uit den bodem gesproten, zooals de golvende halmen van den oogst en de kleurrijke bloemen van het veld.

« Bien que je doive d'heureux rythmes à Venise, à Vienne, à Cordoue et aux vestiges de Sparte, j'estime peu, schreef hij, les brillantes fortunes que me firent de trop belles étrangères. Bonheurs irritants, rapides, de surface. Mais sur la terre de mes morts, je m'engage aux profondeurs. Ici je cesse d'être un badaud. Quand je ramasse ma raison dans ce cercle auquel je suis prédestiné, je multiple mes faibles puissances par des puissances collectives, et mon cœur s'épanouit et devient le point sensible d'une longue nation. »

* * *

De taak van den Stafhouder is echter veelzijdig. Hij heeft tot plicht niet alleen het wierookvat van den lof te zwaaien, doch ook op te treden met de strengheid van den criticus, die contradictie verwekt en de zwakke plek zoekt in het harnas, gesmeed van het edelste metaal.

Kritiek zal U trouwens welgevallen. U zijt immers opgegroeid als advocaat, de vaderlijke traditie volgend, en de beoefening van uw beroep zelf, heeft U de noodwendigheid en den eerbied geleerd der tegenspraak, die alleen onze zwakke mensche-lijke krachten toelaat de absolute waarheid te benaderen.

Deelt U de meening van den socioloog, waarvan door U gewag gemaakt werd en die ons het beeld

voorhing van den traditieloozen jongen man, ontoegankelijk voor den rijken schat van geloof, verzueringen en verwezenlijkingen opgestapeld door de vorige geslachten, uitsluitend geïnteresseerd aan technische vraagstukken, enkel bezorgd om materiele belangen, die men ontmoet in alle grootsteden en verwisselbaar van Moskou naar Parijs, van Rome naar Berlijn, van de Staten naar Zwitserland?

Het zou de deemstering onzer eeuwenoude beschaving, ja misschien deze der menschheid zelve beteekenen, zoo dit het werkelijk beeld was van de jongeren, en zoo de bezieling van den geest, bron van alle collectieve moraal en van alle menschelijke waardigheid en eergevoel aan de jonge geslachten vreemd moest worden.

Voorzeker is het met bewondering dat de menigte de veroveringen der wetenschap en der techniek aanschouwt, doch vele denkers hebben het voorspeld dat verschrikkelijk onheil zou ontstaan den dag der zege van het materialisme, en dat roof en bloedbaden aan de menschheid zouden te wachten staan, zoo de prachtige vlucht der wetenschap en der techniek niet gepaard ging met eene opflakkering van idealisme en spiritualisme.

Wetenschap en techniek hebben er naar gestreefd alle idealisme, godsdienstig of niet, te verdringen; nog geen vijftig jaar is het geleden dat een beroemd chemicus verkondigde dat de wetenschap niet enkel de stoffelijke verlangens moest verzadigen maar ook het moreele leven diende te beheerschen.

Aan deze beloften zijn wetenschap en techniek volkomen te kort gekomen, want ze komen zinnelijke begeerten voldoen, doch niet aan de gemoederen het onontbeerlijk voedsel verschaffen, en steeds geldt het oude, wijze woord : « De Wetenschap, zonder het Geweten, beteekent verval der menschheid. »

En zoo beleven we het, dat zelfs diegenen die zich aan geen dogmas onderwerpen, zich thans buigen voor de evangelische moraal en liefde die steeds de grondbeginselen blijven van het gewetensleven, zooals eeuwen van hereditieit en traditie het voor ons gevormd hebben, omdat allen, geloovig of niet, de dringende behoefte voelen aan het voedsel der spiritualiteit in den strijd tegen het geweld, dat eene nieuwe sociale orde wil verwekken, uitsluitend gesteund op primitieve driften en afbrekend met al wat wij aanzien als de heilige overleveringen der verdwenen geslachten.

En nu reeds uit de gruwelen die Europa teisteren ontstaat er eene moreele verheffing zooals het immer geschiedde wanneer het menschedom tot in de grondvesten geschokt werd.

De meest verheven gevoelens laaien bij de volkeren op, spruitende uit de liefde van eigen traditie, uit de gehechtheid aan eigen geloof, aan de verbondenheid met eigen volk. Duizenden, die thans bebloed en ijskoud in eeuwen slaap uitgestrekt liggen in de bergen der Sierras, in de modder van den Weichsel, in de sneeuwvelden van Karelië, offerden zich op voor deze idealen.

Legers jonge mannen verkozen boven het zinnelijk genot van een materialistische wereld, het gevecht tot ter dood, zelfs in ongelijken strijd, tegen

vreemd geweld, om de idealen van geloof, van vrijheid, van beschaving, door hunne voorouders overgeleverd, te beschermen.

Van de volledige herleving en opbloei der gevoelens van hoogere spiritualiteit, de ware grondslag onzer Westersche beschaving, kan enkel duurzame redding verwacht worden.

En laten we dan ook met U besluiten dat het traditie-getrouwe volksdeel, het gezonde element dat de vlam van ideaal en moraal levendig onderhoudt, de traditielooze enkelingen als een bestendig gevaar moeten beschouwen, en ze ofwel moeten bekeeren en opslorpen, ofwel moeten uitschakelen en onschadelijk maken.

* * *

Waarde Confraters, Dames en Heeren.

Het oogenblik is aangebroken om een vrome gedachte te wijden aan onze confraters voor wie de nacht zonder einde ingetreden is, zonder hoop de morgenzon ooit weer te zien oprijzen.

Jaren en jaren hebben zij hunne beste krachten en de rijke gaven van hunnen geest gewijd aan de verdediging der belangen die hun toevertrouwd werden.

Meester Ferdinand Zech oefende bijna vijftig jaar het beroep van advocaat uit aan onze Balie. Gedurende twintig jaar was hij den getrouwen medewerker van Meester Jan Van Rijswijk, deze hoogstaande en onvergetelijke figuur; de stuwkracht die van dezen patroon uitging maakte hem bewust van zijn plicht tegenover taal en volksgenooten waaraan hij nimmer verzaakte. Als advocaat, als Voorzitter der Vlaamsche Conferentie der Balie van Antwerpen, als lid van den Raad der Orde en ook in den Provincieraad waar hij jarenlang eene voor-
aanstaande plaats bekleedde, wist hij steeds met de hoedanigheden van gematigheid en takt die zijn geheele beroepsleven kenmerkten, deze hoogere belangen te verdedigen. Zijne laatste jaren, werden door onheil vergald; toen dit op hem neerstortte, aarzelde hij geen oogenblik — enkelen hebben het geweten hoe hartverscheurend deze beslissing was, die zijn plichtgevoel van advocaat hem oplegde — doordrongen van het besef dat geene de minste verdenking de eer der Balie mag overschaduwen, af te zien van de hoogste waardigheid der Orde, die hem pas toevertrouwd was. Ook zijne eer bleef eindelijk ongeschonden, maar door de bittere beproevingen die hem getroffen hadden was hij diep geknakt, en de genegenheid zijner vrienden vermocht het niet meer de ongeneesbare wonde te heelen. In alle stilte en bescheidenheid zooals hij het verlangde werd hij ten grave gevoerd. De Balie bleef hem trouw tot het allerlaatste einde.

Meester Ungricht bleef gedurende meer dan vijftig jaar ingeschreven aan de Balie van Antwerpen. Zijne hoedanigheden van oprechtheid en nauwgezetheid, zijne getrouwheid aan de traditie der Balie deden hem door zijne konfraters verkiesen tot lid van den Raad der Orde. Toen hij geroepen werd als Hoofdstaatskommissaris bij de Rechtbank van Oorlogsschade te Antwerpen, de belangen van den Staat te verdedigen, gaf hij blijk, in dezen nieuwen

werkkring, van dezelfde uitmuntende hoedanigheden die hem als advocaat hadden doen waardeeren. Zijne stiptheid en gewetenszin strekten allen tot voorbeeld, en de strengheid die zijn plicht hem oplegde werd steeds getemperd door zijn hoogen zin van rechtvaardigheid en eerbied der tegenpraak.

Mr de Bergeyck heeft het als een eer beschouwd steeds ingeschreven te blijven op de tabel der Balie van Antwerpen, alhoewel zijn werkkring zich elders dan op het Paleis bevond. Hij aanzag het als een heilige plicht zijn Vorst, zijn Vaderland, zijn Volk te dienen, als Volksvertegenwoordiger, als Senator, als Goeverneur der Provincie Antwerpen, en heeft aan deze taak de volle krachten van zijn leven gewijd. Een burger, van adelijk geslacht, maar edel ook van inborst en geest.

Meester Volckerick ontmoetten we dagelijks op het Paleis, en was ons aller vriend. Stilaan hadden de jaren zijne hoge statuur gebogen en zijne schouders schenen al meer en meer den last te dragen van den verschrikkelijken dubbelen rouw, waarin hij gedompeld werd door het sneuvelen zijner beide zonen, voor het Vaderland. Vol wilskracht had hij terug den arbeid aangevat, onverpoosd zette hij hem voort tot den laatsten ademtucht. Mr Volckerick schonk ons een prachtig voorbeeld van confraterneele toewijding en getrouwheid aan zijn te vroeg afgestorven vriend, op wiens zoon hij, met echte vaderlijke fierheid, al de rijke gaven van zijn hart overdroeg. Dit voorbeeld zullen wij blijven gedenken, verbonden met het beeld van den gemoedelijken, hartelijken en vertrouwbaren Confrater die Meester Volckerick steeds voor ons was.

Op den avond van Kerstdag overleed na eene zeer kortstondige ziekte Meester Pauwels. Pas enkele dagen te voren onderhield hij den Stafhouder nog van zijne toekomstplannen aan de Balie en van het examen van reserve-kapitein der artillerie dat hij ging doorstaan.

Als vrijwilliger was Meester Pauwels opgetrokken in 1914. Meer dan vier jaren had hij al de eidelooze ellende van den oorlog doorstaan, hij werd verschrikkelijk door een gasaanval gewond, maar noch zijne mannelijke wilskracht en moed, noch zijn vertrouwen werden een enkel oogenblik door de minste vertwijfeling aangetast. Dezelfde verhevene gevoelens kenmerkten zijn arbeid aan de Balie. Tot zijne laatste dagen betoonde hij de gloed en de frischheid van geest der jeugd, die hij dankte aan zijne onverpoosde werkkraft en de rechtschapenheid van zijn geweten. Zijn einde was de bekroning van zijn gansche leven, stichtend van kristene gelatenheid en verhoping.

Mr Germain Spee werd ons pas sinds enkele uren ontruikt, na meer dan zeventig jaar voorbeeldig beroepsleven. Gedurende jaren bekleedde hij eene hoge bediening in de magistratuur der Rechtbank van Koophandel van Antwerpen. Zoowel in de uitoefening van zijn ambt in de magistratuur dan als advocaat, als lid van den Raad der Orde, als Stafhouder, gaf hij blijk van de uitmuntende hoedanigheden van zijn helder verstand, zijne diepe menschenkennis, zijne onvermoeibare werkkraft. Sinds

lange jaren was hij omringd van de teedere vereering der Balie.

Uit zijn leven, uit zijn arbeid straalt voor ons de mannelijke les van het vertrouwen in den geest, van de roeping tot den arbeid, van de liefde der orde in de vrijheid. Thans, wanneer wij allerzijds de lagere krachten zien exalteren, bestaat er geene tucht die voor de Balie meer gepast en meer vruchtbaar is.

* * *

Leggen wij voor deze pas gesloten graven, de garve neder van onze gehechtheid, van onzen eerbied en van ons leed.

Zij hebben allen, deze afgestorven confraters, de beste krachten van hun leven gewijd aan de plichten die hen te beurt vielen, als advocaat, als magistraat, als burger en als soldaat. In ontelbare geschillen hebben zij gepleit, raad verstrekt, de partijen verzoend. Een oneindige arbeid! Maar met hun dood is deze niet nutteloos verzwonden, want hun voorbeeld blijft in onze harten voortleven.

Het lichtste spoor vervoeft de diepste voor. Hunne taak zal niet onderbroken worden. Bij ons zetten de zonen de taak der vaderen voort, de jongeren lossen de ouderen af, de traditie versterkt de tucht.

In memoriam! In spem!

Aandenken en verhoping! al wat de arme menschen kan wiegen! Laat ons steeds de herinnering en den eerbied bewaren van de deugden en den strijd naar hooger leven, van hen die ons voorafgingen en laat ons met vertrouwen en vastberadenheid hunnen arbeid onafgebroken voortzetten tot heil en verheffing der toekomende geslachten en duurzame vrijheid en grootheid van Volk en Vaderland.

In memoriam! In spem!

Hierna werd de zitting geheven.

* * *

's Avonds vergaderden een groot aantal confraters in de Philotax rond een gezelligen disch. Al was het feestelijk banket, gezien de omstandigheden, vervangen door een eenvoudig maal, waarbij de uniformen van de gemobiliseerden een bijzondere tint brachten, toch had het gezellig samenzijn niets verloren van de traditioneele hartelijkheid, die de Vlaamsche Conferentie eigen is.

De dag van Zaterdag is te midden van de pijnlijke omstandigheden van heden voor de balie een hartverkwikkende manifestatie geweest.

Verbond der Belgische Advocaten

Naar aanleiding van de mededeeling van enkele Gentsche confraters, die verscheen in ons vorig nummer, ontvingen wij van Mr. Van Hemelryck het hieronderstaand schrijven:

Zeër geachte Heer Hoofdopsteller,

Naar aanleiding van de terechtwijzing die op verzoek van enkele vooraanstaande leden der Balie van Gent in het nummer 19 van het Rechtskundig Weekblad van

21 Januari j.l. verscheen, kan ik niet anders dan wel de volstrekte nauwkeurigheid van het verslag dat ik op de vergadering van den Algemeenen Raad van het Verbond der Advocaten uitbracht, wat de Balie van Gent betreft, te bevestigen.

Dat de Vlaamsche Conferentie en ook de Fransche Conferentie der Balie te Gent, evenals de conferenties van de algemeenheid der Balies, bij de mobilisatie van een groot aantal confraters niet onverschillig zijn gebleven, staat buiten kijf. Het verslag maakt immers geen gewag van de maatregelen die door de «Conferenties» ten gevolge van de mobilisatie werden getroffen; het behandelt alleenlijk de maatregelen die door de Balies, meer speciaal door de Tuchtraden, werden genomen.

Het is trouwens aan de hand van de inlichtingen die door de Heeren Voorzitters der Arrondissementsrechtbanken en door de Heeren Stafhouders welwillend werden verstrekt dat het verslag werd opgemaakt. Wat de Balie van Gent betreft kan er aan toegevoegd worden dat de inlichtingen die in het verslag voorkomen, bij brief van 30 November 1939 door den Heer Stafhouder aan den verslaggever werden gegeven.

Mag ik U vragen dit antwoord onder «Balieleven» in het eerstvolgend nummer van het Rechtskundig Weekblad te willen laten verschijnen.

Ik bied U, zeer geachte Heer Hoofdopsteller, de betuiging mijner bijzondere hoogachting.

M. VAN HEMELRIJCK,

Advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel,
Secretaris van het Verbond.

INGEZONDEN BIJDAGEN

EEN LAATSTE WOORD OVER DEN RAAD VAN STATE

Onder titel: «Over administratieve rechtspraak; naar aanleiding van het artikel van Prof. V. Boon», geeft Prof. R. Victor in het nummer van den 14n Januari van het «Rechtskundig Weekblad» zeer interessante beschouwingen over Vergelijkend Staatsrecht maar zijn antwoord op de bezwaren van grondwettelijken aard welke ik heb doen gelden, schijnt mij geenszins afdoend.

Hij bouwt zijn betoog op een grove vergissing vermits hij zijn eigen woorden, te weten dat «de grootste juristen in zake Staatsraad, totaal van meening verschillen» onder mijne pen brengt om dan te besluiten dat, ook voor mij, de zin van de Grondwet, op het stuk, niet klaar is, terwijl ik deze woorden uit zijn artikel slechts heb weerhouden om te onderlijnen dat met mijne verouderde stellingen, ik mij dan toch in voornaam gezelschap bevind met een deel der grootste juristen, den heer Wodon tot in December 1938 toe, inbegrepen.

Deze verkeerde voorstelling, brengt mij er toe nog even terug te komen op een kwestie welke best kan blijven rijpen, nu het vraagstuk langs alle kanten werd belicht door artikelen van C. Huysmans en van Craybeckx en door uiteenzettingen in de Kamercommissie van Kluyskens, C. Huysmans, Brunet en anderen.

Ik houd er aan uitdrukkelijk te verklaren dat voor mij de artikelen van de Grondwet zoo klaar zijn als bronwater. Er kan, mijns inziens, geen meeningverschil bestaan nopens de ongrondwettelijkheid van de aangeklaagde bepalingen in het ontwerp van den Senaat.

Het gaat hier niet, zooals Prof. R. Victor beweert, over de tegenstelling tusschen de beschouwingswijze

van den zuiveren exegeet en deze van den sociologischen navorscher. Het beste bewijs daarvan wordt geleverd door de verzekering dat de strakke exegeet, die ik dus ben, zich, volledig en zonder voorbehoud, kan aansluiten bij de conclusie van den heer Wodon, aangehaald door Prof. R. Victor: « Aussi convient-il d'admettre que dans la mesure ou les textes Constitutionnels ne seraient pas des règles qui s'imposent invariablement au législateur, celui-ci a toute latitude de déterminer, comme il l'entend, au mieux des nécessités, la compétence des autorités publiques ».

Maar als het beginselen betreft, welke de wetgever, vertegenwoordiger van het Souvereine Volk, wel gehouden is, ten bate van dat Volk, ongerept, te bewaren, zooals zijn de hoofdpricipes waarop onze democratische staatsinrichting is gevestigd, dan mag daaraan niet getornd worden tenzij mits alle waarborgen welke voor een grondwetherziening bepaald zijn.

De tegenstelling is niet tusschen de zuivere exegeten, die halsstarrig blijven houden aan den geest en aan de letter van de wet en de sociologische navorschers, maar de tegenstelling ligt veel verder en dieper. Zij bestaat tusschen de verdedigers van de democratie die geheel gehecht blijven aan het hooge beginsel, ingeschreven in ons grondwettelijk statuut, dat « alle macht uitgaat van het volk » en tusschen de bewuste of onbewuste partijgangers van autokratische strekkingen, die de meening zijn toegedaan dat telkens, in hun sanhedrin, een hervorming wordt nuttig geacht, zij deze mogen invoeren, zij het dan ook ten koste van de waarborgen, welke het volk in het grondwettelijk statuut dat het zich zelve heeft gegeven, had vastgelegd.

Hervormingen worden meestal door de leer voorbereid en, naar gelang de waarde van degenen die zij voorstaan, zullen zij min of meer kans hebben, aanvaard te worden. De wetenschappelijke waarde van de « auteurs » volstaat echter niet. Een aantal andere hoedanigheden en vereischten komen hierbij te pas. Wordt alleen met de wetenschappelijke faam van den auteur rekening gehouden, zonder na te gaan welke het doel is dat hij nastreeft, dan zullen dikwijls volgingen, diep ontgoocheld, later hunne vergissing inzien en hunne toetreding betreuen.

Men verdient het verwijt niet van exegeet omdat men niet goedschiks alle theorieën aanvaardt, zelfs voorgestaan door zeer geleerde en hoogstaande schrijvers, waarvan men toch meestal de ware bedoelingen, de politieke bedoelingen, niet kent. De voorstanders van den Raad van State, zooals deze te voorschijn kwam uit de stemming van den Senaat, zullen voorzeker wel te goeder trouw zijn, maar dit belet niet dat zij aan het Volk grondwettelijke waarborgen ontregime in te voeren.

nemen en zoodoende in de kaart spelen van degenen die er op gelust zijn in ons land een autokratisch

Prof. R. Victor doet verontwaardigd omdat ik geschreven heb dat de Raad van State ook wel eens een willig werktuig zou kunnen worden in handen van de Regeering. En hij haalt het voorbeeld aan van onze Magistratuur. Hij vergeet dat onze Magistratuur een schoone traditie heeft, dat men in de Magistratuur opklimt, om pas na jaren praktijk en ervaring, na opgevoed te zijn geweest in die atmosfeer van onpartijdigheid en onafhankelijkheid welke onze Magistratuur zoo hoog in aanzien brengt, de hoogste trappen der hiërarchie te bereiken.

Dit zal niet het geval zijn in den Raad van State waar de kandidaten zonder overgang en zonder voorbereiding, uit alle richtingen zullen binnenkomen. Een afhankelijkheid van den Staatsraad jegens de uit-

voerende macht is geenszins denkbeeldig. De geschiedenis is immers daar om ons aan te toonen hoe de uitvoerende macht in het verleden misbruik heeft gemaakt van den Raad van State om de Rechterlijke Macht en zelfs de Wetgevende Macht onder hare heerschappij te krijgen.

Bij den aanvang van dit kort antwoord, heb ik geschreven dat Prof. R. Victor niet geantwoord heeft op de bezwaren van Constitutioneelen aard welke ik heb doen gelden.

Om de ijdelheid van deze bezwaren te bewijzen, heeft Prof. R. Victor slechts aan te toonen:

1°) dat artikelen 29-64-67 en 78 van de Grondwet, welke « de uitvoerende macht, zooals zij door de Grondwet is geregeld, in handen stellen van den Koning », niet geschonden worden door de inrichting van een Raad van State die bevoegdheid verkrijgt om de Koninklijke reglementen en besluiten nietig te verklaren « erga omnes »;

2°) dat geen afbreuk wordt gedaan aan artikel 92 van de Grondwet dat « alle geschillen over burgerlijke » rechten in de uitsluitende bevoegdheid van den gewonen rechter plaatst », door het invoeren van een bestuurlijke jurisdictie welke geldelijke schadevergoedingen, die het patrimonium van den eischer ten goede zullen komen, kan toekennen, wegens nadeel aan belanghebbende toegebracht, door een daad van den Staat, de gemeente of de overige rechtspersonen;

3°) dat de uiterst voorzichtige redactie van artikel 107 dat luidt: « De hoven en rechtbanken passen de » algemeene, de provinciale en plaatselijke besluiten » en verordeningen slechts toe, voor zoover zij met de » wetten overeenkomen », niet voor doel heeft gehad twee beginselen die onverenigbaar schenen, enerzijds de scheiding der machten en anderzijds den eerbied voor de gerechtigheid, te verzoenen met een minimum van inneming in de bestuurlijke macht en met uitsluiting van het recht van vernietiging erga omnes;

4°) dat het toekennen van schadeloosstelling door den Raad van State, wanneer geen burgerlijk recht geschonden werd, niet overeenkomt met het verleen van een gift in strijd met de bepaling van artikel 114 van de Grondwet dat zegt: « Geen pensioen, geen gift » ten laste van 's Lands kas kan worden toegeeknd » dan uit kracht van een wet. »

De lange en geleerde beschouwingen welke Prof. R. Victor aan deze kwestie van den Raad van State heeft gewijd, hebben de bezwaren, welke mijne houding bepalen, niet uit den weg geruimd.

V. Boon.

Naar mijn meening geeft het hierbovenstaand betoog van Prof. Boon geen aanleiding tot nieuw antwoord. De vorige artikels aan het onderwerp gewijd bespreken volledig de vier bezwaren door Prof. Boon aangehaald. Dat die argumentatie Prof. Boon niet heeft kunnen overtuigen kan ik enkel betreuen. Ik kan het echter ook wel begrijpen.

Prof. Boon huldigt niet enkel de school der exegese, hij is in rechte volmaakt dogmaticus. Naar zijn overtuiging zou er omtrent de ongrondwettelijkheid van het senaatontwerp « zelfs geen meningsverschil mogelijk zijn ». Voor hem zijn de artikelen van de Grondwet « zoo klaar als bronwater ». Prof. Boon maakt den zwaren gedachtenstrijd, dien een Wodon heeft gekend, niet mede. Hij is een gelukkig mensch.

Doch verbijsterend mag het genoemd worden waar Prof. Boon het senaatontwerp bestempelt als de uiting van een bewuste of onbewuste autokratische strekking, die zich ten doel zou stellen onze democratische staatsinrichting te ondermijnen! Kent Prof. Boon één auto-

cratisch land, waar de administratie aan juridisch toezicht onderworpen is? Heeft niet het Nationaal-socialisme, wanneer het aan het bewind kwam, in de allereerste plaats de beperkte administratieve rechtspraak, die sinds de grondwet van Weimar in Duitsland bestond, volledig opgeruimd? Stelt iemand zich een Conseil d'Etat voor in het huidige Rusland? Het lijkt mij een negeeren van het zonnelicht wanneer men betwist dat juist het juridisch toezicht over de willekeur der administratie een der zekerste waarborgen is van een werkelijk democratisch regime.

René Victor.

WETGEVING

KONINKLIJK BESLUIT van 30 December 1939, houdende instelling van een vast comité van advies voor het onderzoek van de vragen tot inwilliging van cumulaties.

LEOPOLD III, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

Gelet op Ons besluit van 5 Februari 1935, getroffen ter uitvoering van de wet van 31 Juli 1934, betreffende de cumulatie inzake openbare ambten en bedieningen;

Gelet op Ons besluit van 2 October 1937, houdende het statuut van het Rijkspersoneel en inzonderheid op de artikelen 49 tot en met 52, van bewust besluit waarbij binnen het bestek van het koninklijk besluit van 5 Februari 1935, regels betreffende de onverenigbaarheid worden vermeld;

Overwegende dat de toepassing van Ons voormeld besluit van 5 Februari 1935 op de bestaande cumulaties, het nut heeft aangetoond van een vast comité van advies gelast met het voorbereiden van de beslissingen van den Kabinetsraad en met het instandhouden van de eenheid van rechtspraak;

Op de voordracht van Onzen Kabinetsraad,

Wij hebben besloten en Wij besluiten:

Artikel 1. Er wordt in het kabinet van den Eerste-Minister, een vast comité van advies ingesteld voor het onderzoek van de vragen tot inwilliging van cumulaties en voor het bereiden van het er op betrekking hebbend aan den Kabinetsraad opgedragen werk. De dienst van algemeen bestuur neemt er het secretariaat van waar.

Art. 2. Al de aanvragen tot inwilliging van cumulatie, vergezeld van het advies van de hiërarchische meerderen der aanvragers en eventueel van het verslag van den bevoegden directieraad, opgemaakt overeenkomstig de bepalingen van artikel 51 van Ons besluit van 2 October 1937, zullen aan dit comité overgemaakt worden.

Art. 3. Onze Eerste-Minister regelt de samenstelling en de werking van het comité.

In geval van verplaatsing der leden zullen hun reisen en verblijfskosten terugbetaald worden, overeenkomstig de op de Rijksambtenaren en beambten van toepassing zijnde regelen.

Onze Ministers zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, den 30 December 1939.

3 Januari 1940. — Wet tot wijziging en tot ruimere toepassing der amnestiewetten van 28 Augustus 1919, 31 October 1919 en 28 Juni 1921.

LEOPOLD III, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt:

Artikel 1. Aan de militairen die tusschen 31 Juli 1914 en 11 November 1918 onder de wapens waren of werden geroepen, hetzij bij het leger of bij de weermacht van de kolonie, hetzij bij een leger eener geallieerde of geassocieerde mogendheid, wordt amnestie verleend:

1° Voor de misdrijven die vóór 27 September 1919 werden gepleegd en welke de militaire wetgeving van het moederland of deze der kolonie bestraft, met inbegrip van de op den datum van het in werking treden dezer wet loopende deserties;

2° Voor de door het moederlandsche Strafwetboek of het Koloniaal Strafwetboek en de wetten, decreten en reglementen voorziene misdrijven die na 31 Juli 1914 en vóór 4 Augustus 1919 werden gepleegd en aanleiding hebben gegeven tot eene veroordeeling, hetzij tot een geldboete, hetzij tot gevangenisstraf of tot strafdienst van ten hoogste vijf jaar, hetzij tot deze beide straffen of die strafbaar zijn met niet zwaardere straffen.

Art. 2. Zijn van de amnestie uitgezonderd:

1° De overtredingen voorzien bij artikelen 15, 16, 17, 18 en 52 van het Militair Strafwetboek, tenzij deze misdrijven aanleiding mochten geven hebben of geven tot een genademaatregel krachtens een koninklijk besluit te nemen binnen drie maanden na het van kracht worden dezer wet;

2° De bij artikel 21, 1° en 2°, van het decreet van 22 December 1888 voorziene misdrijven.

Deze uitzonderingen zijn niet toepaselijk op de militairen, alsmede die welke zich in de voorwaarden mocht-misdrijf, werden vermeld bij legerdagorder, werden verminkt of, wegens tijdens den dienst opgedane of vergerde kwetsuren of ziekten, werden gereformeerd.

Art. 3. De krachtens deze wet geamnestieerde militairen, alsmede die welke zich in de voorwaarden mochten hebben bevonden om er het voordeel van te genieten, indien zij niet reeds het bij de wet van 25 April 1896 voorzien eerherstel hadden bekomen, zullen in de hieronder vermelde omstandigheden de voordeelen genieten van de wet van 25 Augustus 1920, gewijzigd bij die van 20 Juli 1921, waarbij aan de militairen van den oorlog 1914-1918 een blijf van dankbaarheid wordt verleend, en van de wet van 25 Augustus 1919, gewijzigd bij die van 20 Juli 1921, betreffende de frontstrepes.

1° Zullen het voordeel van dezen maatregel niet kunnen genieten:

a) De krachtens deze wet geamnestieerde militairen die, op den datum van de afkondiging derzelve, nog in staat van desertie mochten verkeerden;

b) De krachtens deze wet geamnestieerde militairen die, wegens misdrijven tegen het gemeene recht, tot meer dan één jaar gevangenisstraf werden veroordeeld;

2° De bij vorenstaande § 1 niet vermelde militairen of, in geval van overlijden, hun niet hertrouwde weduwe of hun weezen onder de 18 jaar, die de bewuste voordeelen verlangen te genieten, zijn er toe gehouden, binnen een termijn van drie maanden, met ingang van den datum van de afkondiging dezer wet, een aanvraag te sturen aan den minister van Landsverdediging, die zal uitspraak doen binnen een termijn van één jaar, van af den datum dier afkondiging;

3° De voordeelen waarvan sprake in dit artikel zullen van 1 Januari 1940 af worden toegekend.

Art. 4. In geen enkel geval mag de amnestie strijdig zijn met de rechten van den Staat. De rechten van den Staat op de uitgesproken verbeurdverklaringen, op

schadevergoeding en teruggave blijven dienvolgens gehandhaafd.

De reeds betaalde geldboeten en gerechtskosten zullen niet worden teruggegeven.

Art. 5. De amnestie mag niet strijdig zijn met de rechten van derden. Inzonderheid verhindert ze noch de vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed, noch de vordering tot schadevergoeding, zoo deze vordering op het misdrijf gegrond zijn.

Art. 6. Niettegenstaande de amnestie, blijft de militaire rechtsmacht, voor dewelke de burgerlijke recht-vordering terzelfdertijd als de strafuitvordering ahangig is, bevoegd om over de burgerlijke rechtsvordering uitspraak te doen.

Art. 7. De eeretekens, graden, openbare ambten, betrekkingen en diensten, welke den veroordeelde werden ontnomen, worden hem door de amnestie niet teruggegeven.

WET van 10 Januari 1940, houdende wijziging van de gen en invoering van een bijzondere en tijdelijke samengeordende wetten op de inkomstenbelasting op de uitzonderlijke winsten.

LEOPOLD III, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt :

Artikel 1. Er wordt een bijzondere en tijdelijke belasting gelegd op de uitzonderlijke winsten binnen- of buitenlands gemaakt, in om 't even welke nijverheids-, handels- of landbouwbedrijven, aangewezen in artikel 25, § 1, 1°, der samengeordende wetten op de inkomstenbelastingen, of uit winstgevende bezigheden in nijverheid, handel of landbouw, waarvan sprake in hetzelfde artikel 25, § 1, 3°.

Art. 2. § 1. Wordt beschouwd als hebbende een uitzonderlijke winst gemaakt, in den zin van artikel 1, de belastingplichtige wiens inkomsten uit een der bij dit artikel bedoelde activiteiten hooger zijn dan :

a) Hetzij het resultaat van bedoelde activiteiten gedurende het jaar 1938, hetzij het gemiddeld resultaat van bedoelde activiteiten gedurende het jaar 1936 en een der jaren 1937 of 1938, zoo het gaat om belastingplichtigen die boekhouden per kalenderjaar, of zoo het gaat om andere belastingplichtigen :

1° gedurende het boekjaar afgesloten in 1938 of gedurende het boekjaar afgesloten in 1939 zoo de belans door de algemeene vergadering werd goedgekeurd vóór 15 November 1939, of gedurende de boekjaren afgesloten in den loop van het jaar 1936 of van een der jaren 1937 of 1938 ;

2° gedurende de boekjaren afgesloten in den loop van het jaar 1937 en van een van de jaren 1938 of 1939, voor zoover de balans van 1939 door de algemeene vergadering uiterlijk op 15 November 1939 werd goedgekeurd, of zoo er regelmatige schrifturen bestaan, uiterlijk op dien datum afgesloten en zulks overeenkomstig de statutaire of andere op dien datum toepasselijke regelen of gebruiken ;

b) hetzij het derde van het totaal van de gunstige resultaten van bedoelde activiteiten, gedurende een van de drie perioden van drie jaren of van drie boekjaren vermeld in littera a ;

c) hetzij 8 t. h. van het nog terug te betalen werkelijk gestort maatschappelijk kapitaal, alsmede van de reserves zooals zij bestonden op 1 Januari 1939 of bij den aanvang van het in 1939 afgesloten boekjaar ; het kapitaal wordt eventueel vermenigvuldigd met de in artikel 15, § 2, van de samengeordende wetten op

de inkomstenbelastingen vermelde coëfficiënten ; dienen uit kapitaal en reserves uitgesloten, de sommen overeenstemmende met herschattingsmeerwaarden bedoeld in artikel 26, § 2, 4°, laatste alinea, in artikel 27, § 2bis, en in artikel 86, § 1, van de samengeordende wetten op de inkomstenbelastingen.

§ 2. De belastingplichtige geeft in zijn aangifte zijn voorkeur te kennen voor een van de formules a, b of c. Formule c kan slechts worden toegepast op het bedrag van maatschappelijk kapitaal en reserves, zooals deze blijken uit de bescheiden die voor de toepassing van de inkomstenbelastingen hebben gediend.

§ 3. De in § 1 vastgestelde quotiteiten worden «prorata temporis» verlaagd tegenover de belastingplichtigen wier voor de heffing van de bijzondere belasting te beschouwen bedrijvigheid slechts gedurende een deel van het jaar werd uitgeoefend.

§ 4. Ter vaststelling van de tijdens het in § 1, litt. a, aangewezen tijdperk behaalde winsten, kan er geen rekening worden gehouden met na datum van deze wet gedane rectificatiën van inkomsten, welke door den betrokkene, na 15 November 1939, spontaan mochten zijn gedaan.

§ 5. Voor den belastingplichtige die, tijdens het gansche jaar 1938 of een deel daarvan, of het gansche in 1938 afgesloten boekjaar of een deel daarvan, geen in artikel 1 bepaalde activiteit of bezigheid heeft uitgeoefend, is de winst die tot vergelijkingsgrondslag strekt, gelijk aan 8 t. h. van het kapitaal belegd door den belastingplichtige zelf op het tijdstip waarop deze activiteit een aanvang heeft genomen, zonder dat evenwel deze winst lager dan 15.000 frank mag zijn.

§ 6. Wanneer een onderneming door een anderen persoon wordt voortgezet of, na overname, met hetzelfde kapitaal en dezelfde bedrijfsmiddelen wordt gevoerd, wordt de tot vergelijkingsgrondslag strekkende winst vastgesteld, alsof de onderneming niet van titularis ware veranderd.

§ 7. Voor den belastingplichtige welke, van 1940 af, zijn belegd kapitaal vermeerderd of vermindert, wordt de winst die tot grondslag van de vergelijking strekt, vermeerderd of verminderd met 8 t. h. van de vermeerdering of van de vermindering van het belegd kapitaal vastgesteld op den eersten dag van het jaar of van het boekjaar, gedurende hetwelk de uitzonderlijke winst werd gemaakt. Komen slechts in aanmerking de vermeerderingen van belegd kapitaal, welke uit een regelmatige boekhouding blijken.

Art. 3. § 1. De tot vaststelling van het belastbare excident als grondslag te nemen inkomsten zijn die inachtgenomen voor de toepassing van de bedrijfsbelasting, zonder aftrek :

a) Noch van de buitenlands behaalde en krachtens een internationale overeenkomst vrijgestelde winsten ;

b) Noch van de helft der winsten welke vrijgesteld zijn, bij toepassing van artikel 27, § 2, laatste alinea, der samengeordende wetten op de inkomstenbelastingen en namelijk tot het bouwen van werkmanswoningen worden gebruikt ;

c) Noch van de in artikel 32, § 1, 2° alinea, derzelfde samengeordende wetten bedoelde bedrijfsverliezen, waarmede rekening werd gehouden om de belastbare winsten vast te stellen van het in artikel 2, § 1, litt. a en b, van deze wet aangewezen tijdperk ;

d) Noch van de reeds aangeslagen inkomsten aangeduid in artikel 52 derzelfde samengeordende wetten.

§ 2. Wat de belastingplichtigen betreft, die rechtspersoonlijkheid bezitten, zijn de te vergelijken winsten — behalve de in § 1 aangeduide inkomsten — de bezoldigingen toegekend aan de personen vermeld bij artikel 25, § 1, 2°, litt. b, van de samengeordende

wetten, de uitgedeelde dividenden alsmede de om 't even welke bezoldigingen en voordeelen toegekend aan de zaakvoerders, aan de werkende vennoten en anderen.

§ 3. Voor die de bijzondere belasting verschuldigd zijn, zal bij de afschrijving van de in den loop der belastbare periode gedane nieuwe beleggingen, rekening worden gehouden met de onderscheidene waardeverminderingen wegens slijtage en benutting voortvloeiend uit de bijzondere bestemming welke die beleggingen heeft gerechtvaardigd of veroorzaakt en, namelijk, de beleggingen in materieel en gereedschap.

Art. 4. § 1. Het aanslagpercentage van de bijzondere belasting is 70 t. h. op dat gedeelte van de inkomsten, zelfs van buitenlandschen oorsprong, welk de in artikel 2 vastgestelde quotiteit vermeerderd met 5 t. h., met minimum van 10.000 frank en maximum van 50.000 frank, te boven gaat. Dit percentage wordt tot een vierde verlaagd voor de buitenlands behaalde en belaste winsten.

§ 2. De bijzondere belasting is niet toepasselijk, wanneer het belastbaar bedrijfsinkomen, voor de periode van aanslag, niet 15.000 frank te boven gaat. Zij wordt met de helft verminderd voor degenen wier belastbaar bedrijfsinkomen niet 40.000 frank te boven gaat.

§ 3. De Minister van Financiën mag vrijstelling van de bijzondere belasting verleenen, naar rato van het uitzonderlijk gedeelte van de winsten, dat voortkomt van den aanmaak van nieuwe producten; de aanvragen tot vrijstelling moeten bij den Minister van Financiën worden ingediend, van zodra deze aanmaak heeft aanvang genomen.

De vrijstelling wordt slechts verleend aan den belastingplichtige die als eerste met den aanmaak van het nieuw product begonnen is, en zij wordt hem toegestaan zoolang het uitzonderlijk deel der winsten niet, behalve een rente van 8 t. h. van het kapitaal, het noodig bedrag overschrijdt, om met 75 t. h. de beleggingswaarde af te schrijven van de nieuwe installaties dienend voor den aanmaak van het nieuw product.

§ 4. Geen vermindering wegens persoonlijke lasten wordt op de bijzondere belasting toegestaan.

Art. 5. De bijzondere belasting wordt gelegd ten zware van diegenen welke aan de bedrijfsbelasting onderhevig zijn of het, bij gebrek aan wettelijke ontlasting, zullen worden.

Het bedrag van die belasting moet bij voorrang op de belastbare winsten worden geheven.

Met betrekking evenwel tot de belastingplichtige rechtspersonen, wordt de bijzondere belasting, ten zware van den rechtspersoon zelf, gezet op den grondslag van de gezamenlijke inkomsten zooals ze, overeenkomstig de bepalingen van artikel 3, § 2, van deze wet, vastgesteld zijn.

Art. 6. Overeenkomstig de modaliteiten die gelden voor de rechtstreeksche belastingen kan de bijzondere belasting slechts in vermindering worden gebracht, in de mate van het quotum dat, in de bijzondere belasting, fictief overeenstemt met het bedrag der rechtstreeksche belastingen, waaraan, — krachtens artikel 7, § 2, van deze wet —, het uitzonderlijke gedeelte van de winsten wordt onttrokken.

Art. 7. § 1. De bijzondere belasting wordt uitsluitend ten behoeve van den Staat geheven.

Provinciën en gemeenten mogen noch opcentimes noch iets dergelijks op deze belasting heffen.

§ 2. Het aan de bijzondere belasting onderworpen gedeelte der winsten kan, in hoofde van den belastingplichtige, noch in de bedrijfsbelasting, noch in de nationale crisisbelasting, noch in de aanvullende perso-

neel belasting worden aangeslagen. Het moet nochtans in de aangifte van die belastingen worden begrepen.

§ 3. Wanneer inkomsten onderhevig aan de bijzondere belasting, ten laste van belastingplichtigen die rechtspersoonlijkheid bezitten, uitgekeerd worden aan vennootschappen of aan vennoten, dan worden deze inkomsten, in afwijking van artikel 3, in den persoon van bedoelde begunstigten, van dezelfde belasting vrijgesteld ten beloope van het netto toegekend bedrag.

§ 4. Naar de bij koninklijk besluit vastgestelde modaliteiten, wordt op het bedrag van de bijzondere belasting ten behoeve van provinciën en gemeenten een quotiteit afgenomen, welke gelijk is aan de opbrengst van de opcentimes op de bedrijfsbelasting, waarvan zij krachtens vorenstaande paragraaf verstoken zijn.

Art. 8. Mochten er redenen bestaan om te vreezen dat de rechten der Schatkist in gevaar verkeerden, dan kan het bestuur de onmiddellijke betaling van de bijzondere belasting vorderen, ofwel een zekerheidsstelling ten bedrage van de verschuldigde of vermoedelijke belasting die onmiddellijk het voorwerp van een conservatoiren aanslag uitmaakt.

De beslissing van aanslag wordt onder aangeteekenden omslag aan den belastingplichtige genotificeerd; zij is executoir bij provisie.

De belastingplichtige kan daartegen in verzet gaan, binnen den termijn van tien dagen te rekenen van den dag van de aangifte ter post, vóór den voorzitter van de in kortgeding zetelende rechtbank van eersten aanleg.

Het verzet schorst de vorderbaarheid niet van de betaling van de belasting, noch die van het stellen in de plaats daarvan van een zekerheid.

Art. 9. Voor zoover vorenstaande bepalingen er niet van afwijken, zijn de voorschriften betreffende aangifte, zetting, heffing, invordering, bezwaren en verhalen inzake bedrijfsbelasting, van toepassing op de bijzondere belasting op de uitzonderlijke winsten.

Art. 10. § 1. De bijzondere belasting wordt voor het eerst geheven op de vastgestelde of vermoedelijke winsten blijkend uit de schriften die, na 30 December 1939 afgesloten zijn overeenkomstig de statutaire of andere op 15 November 1939 van toepassing zijnde regelen of gebruiken.

§ 2. De belastingplichtigen worden aangeslagen op de winst van een zelfde aantal kalender- of boekjaren. De bijzondere belasting wordt voor de laatste maal toegepast op het uitzonderlijk gedeelte van de winsten, gemaakt tot het einde, hetzij van het kalenderjaar tijdens hetwelk het leger opnieuw op vredesvoet wordt geplaatst, hetzij van het boekjaar afgesloten gedurende genoemd jaar of gedurende het volgend jaar, bijaldien het gaat om belastingplichtigen die boekhouden per kalenderjaar of over andere belastingplichtigen.

§ 3. Hij die de bijzondere belasting verschuldigd is en die, in den loop van het jaar of van het boekjaar volgende op datgene gedurende hetwelk de belastbare uitzonderlijke winsten werden verworven, een bedrijfsverlies lijdt, dat ten minste 30 t. h. van het bedrag van gezegde bijzondere belasting bereikt, bekomt een ontlasting of teruggave van de bijzondere belasting, welke gelijk is aan het bedrag van het bedrijfsverlies. In dat geval, wordt de toepassing van artikel 7, §§ 2 en 4, retroactief herzien, met inachtneming van de aldus toegestane ontlasting of teruggave.

Kondigen de tegenwoordige wet af, bevelen dat zij met s' Lands zegel bekleed en door het Staatsblad bekend gemaakt worde.

Gegeven te Brussel, den 10 Januari 1940.